

YÜKSELEN EKONOMİLERDE BÜYÜMEDEN YOKSULLAR DA FAYDALANIYOR MU?

*Ergül HALİŞÇELİK

ÖZET

Dünya'da bir taraftan giderek artan zenginlik gözlenirken, diğer taraftan ise şiddetli ve geniş çaplı bir yoksulluk yaşanmaktadır. Son zamanlarda, ülkelerin kalkınma sürecinde ekonomik büyüme performansları ve kişi başına gelir düzeyleri önemli olmakla birlikte, bu gelirin nasıl dağıldığı, büyümenin yoksullara da yansıtılıp yansıtılmadığı, insanların kaliteli eğitim fırsatlarına sahip olmaları, uzun ve sağlıklı yaşam sürdürebilmeleri, cinsiyet eşitliği, özgürlük vb. kalkınma göstergeleri de önemle vurgulanmaktadır. Bu hususlar son dönemlerde ulusal ve uluslararası kuruluşların da ilk gündem konularından birisini oluşturmaktadır.

Toplumun büyük kesiminin ekonomik büyüme ve kalkınmadan yeteri derecede faydalanamaması ve yoksul kesimlerin ekonomik büyüme ile ters orantılı olarak gelir düzeylerinin düşmesi ya da ortalama artışın altında yükselmesi, ekonomik büyümenin ve kalkınmanın sürdürülebilirliğini de tehlikeye atmaktadır.

Bu çalışmada, yoksulluk ve kalkınma olgusu çok boyutlu bir perspektifle, yoksulların önceden belirlenmiş kriterlere göre büyümeden daha çok faydalanmasını, sadece ekonomik büyümeyi yeterli bulmayıp, büyümenin gelir dağılımına etkisi üzerinde odaklanarak yoksulluğu azaltan, Yoksul Odaklı Büyüme (YOB¹) çerçevesinde analiz edilmiştir. Çalışmada ekonomik büyüme, gelir dağılımı, yoksulluk ve kalkınma göstergeleri arasında bir korelasyonun varlığı ortaya konulmuştur. Başta Türkiye olmak üzere yükselen ekonomilerde, YOB'nin ölçülmesi için bir yöntem geliştirilmiş ve ülkelerin YOB konusundaki performansları ölçülmüştür. Böylece analize konu yükselen ekonomilerde büyümenin yoksul odaklı mı yoksa yoksullaştıran büyüme mi olduğu test edilmiş ve yükselen ekonomiler için, faydalı ve uygulanabilir öneriler yer verilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Yoksul Odaklı Büyüme, Kalkınma, Yoksulluk, Eşitsizlik, Yükselen Ekonomiler

1- Yabancı literatürde "Pro-Poor Growth" olarak ifade edilen bu tabir Türkçe literatürde daha çok "yoksul yanlısı büyüme" olarak kullanılmıştır. Bu çalışmada ise daha kapsayıcı olduğu düşünüldüğünden "yoksul odaklı büyüme" tabiri kullanılacaktır.

Dr. / Hazine Başkontrolörü, Mülkiye İktisadi ve Sosyal Araştırmalar Merkezi Başkan Yardımcısı, Başkent & TED Üniversitesi Öğretim Görevlisi, CMU Mezunları Derneği Kurucu Başkanı

KARATAHTA İş Yazıları Dergisi
Sayı: 7 / Nisan 2017 (s: 1-42)

ABSTRACT

Although, growing wealth has been observed on one side of the world, there has been severe and widespread poverty on the other side. While the economic growth performances and per capita income levels of the countries have been important in the development process of the countries, recently but also it has been emphasized the importance of some development indicators such as how the income is distributed, whether the growth is reflected in the poor, the people have quality education opportunities, long and healthy life, gender equality. These issues have recently been one of the first agenda items of the national and international organizations.

The fact that the majority of the population cannot benefit enough from economic growth and development and the income levels of the poor are inversely proportional to the economic growth or the increase below the average growth rate is also jeopardizing the sustainability of economic growth and development.

In this article, poverty and development have been analyzed within a multi-dimensional perspective of Pro-Poor Growth (PPG): in which incomes of poor people grow faster than those of the population as a whole in accordance with pre-set criteria, focusing on not only the effect of economic growth but also on income distribution to reduce poverty. In the study, the correlation among economic growth, income distribution, and poverty and development indicators has been examined. On the other hand, in emerging economies, particularly in Turkey, a method for measuring the PPG has been developed and the performance of the countries in the PPG issue has been measured. So, it has been tested whether the growth in analyzed emerging economies is Pro-Poor or Immiserizing Growth. Finally it has been intended to give useful and applicable recommendations for emerging economies.

Key Words: Pro-Poor Growth, Development, Poverty, Inequality, Emerging Economies

I. GİRİŞ

Son yıllarda dünya ekonomisindeki hızlı küreselleşme eğilimlerinin de bir yansıması olarak yoksulluk sorunu az gelişmiş ülkeler yanında, gelişmiş ülkelerde de gündemdeki yerini korumaktadır. Yoksullukla mücadele kapsamında hem ulusal hem de uluslararası düzeyde birçok politika yürütülmektedir. Aslında yoksulluk hem bir sonuç hem de birçok sorunun nedeni konumunda olan, diğer bir deyişle, birçok değişkenle karşılıklı nedensellik ilişkisi içerisinde olan karmaşık ve çok boyutlu bir olgudur. Kalkınma iktisadının asıl amacı olan insanların refahının, mutluluğunun başka bir deyişle yaşam kalitesinin yükseltilmesi (iyileştirilmesi) literatürde sık sık yoksullukla mücadele olarak ifade edilmektedir. Yoksullukla yakından ilgili olan ancak çok daha geniş bir kavram olan kalkınma; büyüme, gelir dağılımının iyileştirilmesi, yoksulluğun azaltılarak yaşam kalitesinin ve refahın yükseltilmesini de içinde barındıran çok boyutlu bir olgudur.

Günümüzde yoksulluk ve eşitsizlik sadece az gelişmiş ülkelerin sorunu değildir. Birçok gelişmiş ülkede hatta ABD’de farklı boyutlarda da olsa yoksulluk ve eşitsizliğin yarattığı sorunlara çözüm arayışları devam etmektedir. 2007–2008 yılında ABD’de başlayan daha sonra küreselleşmenin de etkisiyle

diğer ülkelere hızla yayılan mali krizin yarattığı sorunlar küresel düzeyde hala devam ederken, ekonomik sürdürülebilirliği tehlikeye atan eşitsizlik bu krizin yarattığı en büyük sorun olarak görülmektedir. Bir yandan zenginlerin sayısı giderek artarken, orta sınıf ve alt gelir gruplarının durumlarında bir iyileşme göze çarpmamakta yoksullar bir kısır döngü içerisinde zorluklarla boğuşmaya devam etmektedir (Stiglitz, 2014).

Çalışmada yoksulluk, büyüme, eşitsizlik ve kalkınma arasındaki ilişki nitel ve nicel verilerle ortaya konularak, aralarında Türkiye’nin de olduğu yükselen ekonomilerde yoksul odaklı büyüme üzerine ampirik çalışmalar yapılmış, bu ülkelerde büyümenin yoksul odaklı mı yoksa yoksullaştıran büyüme mi olduğu test edilmiştir. Yükselen ekonomiler düzeyinde ayrı ayrı olmak üzere, büyümenin yoksulluğu azaltıp azalmadığı, başka bir deyişle büyümenin o ülkede yoksul yanlı olup olmadığı analiz edilmiştir.

Büyümenin yoksulluğun azaltılmasında tek başına yeterli olmadığını savunan kalkınma iktisatçıları son zamanlarda yeni bir kavram olan YOB üzerinde durmaktadır. Ancak, bu kavramın ne olduğu, nasıl ölçüleceği ve daha da önemlisi bunun politika süreçlerine nasıl aktarılacağı hususlarında yapılan tartışmalar sürmektedir.

Bu kavram geniş anlamda, "yoksullukta önemli bir azalma sağlayan büyüme" ya da "yoksullar için iyi olan büyüme" olarak ifade edilmektedir. Ravallion (2004/a) yoksul odaklı büyümeyi, GSYH'de yoksulluğu azaltıcı bir artış olarak tanımlarken, Kakwani (2000) yoksul olan kesimin, yoksul olmayan kesime göre oransal olarak daha fazla faydalandığı durumda, gelir dağılımını iyileştiren büyümeyi YOB olduğunu ileri sürmektedir (Gündoğan, 2008: 50).

Çalışmaya yükselen ekonomiler dahil edilmiştir. Yükselen ekonomiler terimi, literatürde ilk defa daha sonra Dünya Bankası'nın Uluslararası Finans Kurumu için çalışacak Antoine Van Agtmael tarafından 1980'lerin başında kullanılmıştır. Ülkelerin ekonomik ve servet düzeyleri baz alınarak, düşük-orta düzeyde kişi başına düşen gelir seviyesine sahip ekonomiler, yükselen ekonomiler olarak tarif edilmiştir. Yükselen ekonomiler öncelikli olarak hızlı gelişme potansiyeli gösteren, iktisadi olarak büyüyen, piyasalarını dışa açan ve yapısal reformları gerçekleştiren Asya Kaplanları için kullanılmıştır (Authers, 2013).

Dünya Bankası Atlas yöntemiyle hesapladığı dolar cinsinden 2013 yılı kişi başına GSMH düzeylerine göre 214 ülkeyi aşağıdaki 5 kategoriye ayırmış olup, yükselen ekonomiler daha çok 3'üncü kategoride

(üst orta gelirli ülkeler) yer almaktadır (World Bank, 2014):

■ **Düşük Gelirli Ülkeler:** Kişi başına gelir düzeyi 1,045\$'den düşük 34 ülke.

■ **Alt Orta Gelirli Ülkeler:** Kişi başına gelir düzeyi 1,045\$'den büyük, ancak 4,125\$'den düşük 50 ülke.

■ **Üst Orta Gelirli Ülkeler:** Kişi başına gelir düzeyi 4,125\$'den büyük ancak 12,746\$'den düşük 55 ülke.

■ **Yüksek Gelirli OECD Üyesi Olmayan Ülkeler:** Kişi başına gelir düzeyi 12,746\$'den yüksek OECD Üyesi Olmayan 44 ülke.

■ **Yüksek Gelirli OECD Üyesi Ülkeler:** Kişi başına gelir düzeyi 12,746\$'den yüksek OECD Üyesi 31 ülke.

Yapılan analizlerde temelde Dünya Bankası'nın "Dünya Kalkınma Göstergeleri 2014" veri seti kullanılmıştır. Çalışmada analizlere dahil edilen ülkeler, dönemsel ve bazı değişkenlerle ilgili aşağıda sıralanan kısıtlamalar söz konusudur:

■ **Ülke Sınırlılığı:** Analiz Dünya Bankası gelir grubu sınıflandırılmasında üst orta gelirli ülkeler kategorisindeki (54 ülke), analizde kullanılan verilere sahip 30 ülkeyi kapsamaktadır Bu 30 yükselen ekonominin listesi çalışmanın EK:1'inde yer almaktadır.

■ **Dönem ve Değişkenlerle İlgili Kısıtlamalar:** Analizlerde büyüme, k.b. GSMH seviyesi, gini katsayıları de-

ğişkenlerine yer verilmiştir. Analizlerde başlangıç yılı 1990 (veya en yakın yıl) ve en güncel veriler ise 2013 yılına (veya en yakın) kadar elde edilmeye çalışılmıştır. Bu nedenle çalışma 1990–2013 dönemini kapsamaktadır.

Böylece, ülkeler düzeyinde ayrı ayrı olmak üzere, büyümenin yoksulluğu azaltıp azalmadığı, başka bir deyişle büyümenin o ülkede yoksul yanlı olup olmadığı analiz edilmiştir. Bu çerçevede, temelde 1990–2013 dönemi analiz kapsamına alınırken, analiz edilen dönemlerdeki başlangıç ve bitiş yılının farklılığına göre farklı sonuçlar elde edildiğinden, bu dönem kendi içinde alt dönemlere (1990–2013, 1990–2002, 1994–2002, 1994–2007, 2002–2013 ve 2007–2013) ayrılarak, daha kısa dönemli analizlere de yer verilmiştir. Böylece "en alt gelir grubun gelir artışı" ile "ortalama gelirin büyüme oranı" ve "gelir dağılımındaki değişim" arasındaki ilişki test edilmiştir.

Yukarıda özetlenmeye çalışılan, kalkınma-yoksullukla mücadele ve YOB eksenlerinde yürütülen çalışma, giriş ve sonuç dahil olmak üzere 5 bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümü olan giriş kısmında çalışmanın konusu, önemi, amacı, kapsamı ve kısıtlarına yer verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümde YOB üzerine teorik alt yapı ve kavramsal çerçeveye, üçüncü bölümünde ülkelerin YOB

düzeylerinin ölçülmesi üzerine yöntem belirlemesine yer verilmiştir. Çalışmanın dördüncü bölümünde bu hususlarda yapılan analizlerin sonuçlarına yer verilirken, beşinci bölüm olan sonuç kısmında ise elde edilen sonuçların değerlendirilmesine ve önerilere yer verilmiştir.

II. LİTERATÜR ANALİZİ: YOB ÜZERİNE TEORİK ALT YAPI VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kökleri Adam Smith'e, Marx'a ve Aristotile'ye kadar uzanan Amartya Sen'in kapasite yaklaşımı, yoksulluk, eşitsizlik ve beşeri kalkınma konusunda en yaygın kullanılan perspektif olmuştur (Kabaş, 2009: 9). Dünyadaki küreselleşme sürecine bağlı olarak, genelde gelir dağılımının az gelişmiş ülkeler aleyhine giderek kötüleşmesi ve yoksulluğun derinleşmesi neticesinde, uluslararası kuruluşların, özellikle 1990'lardan başlayarak, kalkınma ve yoksulluk olgusuna ilgisi giderek artmıştır.

Moderniktisadın başlangıcı olarak kabul edilen Ulusların Zenginliği kitabının Adam Smith tarafından yazıldığı 1776 yılında en zengin ile en yoksul ülkeler arasındaki fark 4–5 kat iken, günümüzde bu fark 40 kattan fazladır. Sachs (2005); bu farkın oluşmasında ulusal politikalarda yanlış seçimlerin çok önemli rol oynadığını ve bu nedenle günümüzün az gelişmiş ülkelerinin 200

yıldır kesintili de olsa hızla devam eden modern ekonomik gelişmeden uzak kaldığını belirtmektedir.

Acemoglu ve Robinson (2012) ise; gerek bu farkın gerekse günümüzde gelişmiş ülkeler ile az gelişmiş ülkeler arasındaki refah seviyesi, yoksulluk, sağlık, gıda, diğer bir deyişle yaşam kaliteleri ve kalkınmışlık seviyeleri arasındaki farklılıkların oluşmasında, insanların oluşturduğu politik ve ekonomik kurumların etkili olduğunu belirterek, kurumsal değişim sürecinin önemi üzerinde durmuşlardır. Ekonomik kurumların teşvikler, kaynakların, yatırımların ve inovasyonun tahsisine karar vermesine rağmen, ekonomik kurumların nasıl işleyeceğini ve bunların nasıl bir evrim sürecinden geçeceğini belirleyen temel unsurun ise siyasi kurumlar olduğunu vurgulayarak kalkınmada siyasetin ve politik karar vericilerin önemine işaret etmişlerdir.

Uluslararası karşılaştırmalarda GSMH'nin büyüklüğünden ziyade, ülkedeki yaşam standardı hakkında daha iyi bilgi vererek, ülkelerin refah seviyelerinin karşılaştırılmasında da kullanılan, kişi başına düşen milli gelir daha büyük önem taşımaktadır. Bir ülkedeki iktisadi büyüme tek başına refah düzeyinin artmasını garanti etmez. Refah artışı ülkedeki gelirin adil paylaşımına, iktisadi büyümeden toplumun büyük kesiminin faydalanmasına,

diğer bir deyişle iktisadi büyümenin yoksul odaklı olmasına da bağlıdır (Fikir, 2010: 1, 4-7).

Yoksulluk ile ortalama gelir düzeyi, ekonomik büyüme ve gelir dağılımı arasında yakın ilişkiler vardır. Kuznets 5 ülkeyi kapsayan çalışmasında; gelir dağılımı ile ekonomik büyüme arasında konjonktürel bir ilişki olduğuna yönelik hipotez geliştirmiştir. Kuznets hipotezine göre, ekonomik büyüme sürecinde gelir eşitsizliği önce artmakta, ancak belirli bir kişi başı gelir düzeyine erişildikten sonra bu eşitsizlik azalmaktadır. Ekonomik büyümenin insani gelişme ve yoksulluk üzerindeki pozitif etkisi (yoksulluk oranının düşmesi), gelir dağılımı daha adil-eşitlikçi hale geldikçe artmaktadır (Kuznets, 1955).

Birçok araştırmada bu hipotezi doğrulayacak sonuçlara ulaşılsa da, aksi sonuçlar da söz konusudur. Fields büyümeyle eşitsizlik arasında sistemli bir ilişki olmadığını, büyümenin olduğu ekonomilerde eşitsizliğin düştüğü durumlar gibi, artığı durumlar da olabileceğini ve buna bağlı olarak yoksulluğun değiştiğini ileri sürmüştür. Değişik ülke tecrübeleri ise genel olarak, gelir dağılımındaki eşitsizliklerin azaldığı, reel ücretlerin arttığı ve ücret eşitsizliklerinin ve işsizliğin azaldığı bir ekonomide büyüme sürecinin yoksulluk düze-

yinin azaltılmasında etkili olduğunu göstermektedir (Şenses, 2003: 150-151).

Bir toplumdaki kişinin yaşam standardı sosyal gelenekler ve kültürel normlara göre kabul edilebilir minimum seviyenin altına düşerse, bu kişi yoksul olarak nitelendirilmektedir. Genel kalkınma sürecinde gerçekleştirilen ekonomik büyüme, yoksulluğun azaltılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Dünya Bankası'nın (2001) "Yoksullukla Mücadele" raporunda da vurgulandığı üzere; gelir ve gelir dışı boyutları dikkate alındığında, genel olarak daha yüksek gelir seviyesine sahip ülkelerde daha düşük yoksulluk oranına sahip olma eğilimi gözlenmiştir. Ancak, benzer ekonomik büyüme oranlarına sahip olan, ülkeler yoksulluğun azaltılmasının başarılması konusunda farklılık gösterebilmektedir. Bu farklılık ise ekonomik büyümenin yoksulluk üzerinde etkisi konusunda tartışmaları beraberinde getirirken, politika yapıcılar yoksulluğun azaltılması için elverişli büyüme süreçlerinin belirlenmesine çalışmaktadır (Essama-Nssah, 2004: 1).

Yoksulluk, eşitsizlik ve kırılma ile ilgili olmasına rağmen, farklı anlamları söz konusudur. Eşitsizlik gelir veya tüketim gibi bir takım özelliklerin toplam nüfus içerisinde nasıl dağıldığı üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bireylerin refahının

toplumdaki diğer kişilerin ekonomik konumuna bağlı olduğuna inanılıyor ise yoksulluk analizi çerçevesinde eşitsizliğin incelenmesi gerekir. Kırılma ise kişinin şimdi yoksul olmasa bile gelecekte yoksulluğa düşme riski olarak tanımlanmakta ve genellikle kuraklık, tarım fiyatlarındaki düşüş ya da bir finansal krizin "şok" etkisi ile ilişkilidir. Kırılma, yatırım, üretim modelleri, mücadele stratejileri, kişinin kendi durumunu algılaması açısından bireylerin davranışlarını etkilediğinden, refahın önemli bir boyutu olarak kabul edilmektedir (Haughton ve Khandker, 2009: 3).

Günümüzde küreselleşmenin gelişmekte olan ülkelerde, özellikle bu ülkelerdeki yoksul insanlar üzerindeki yıkıcı etkilerinin azaltılması yönünde, başta BM, Dünya Bankası, IMF, AB ve OECD olmak üzere, uluslararası kuruluşlara önemli görevler düşmektedir. Küreselleşmenin zengini daha zengin, fakiri ise daha fakir yapan uygulamalarının negatif etkilerinin azaltılması yönünde uluslararası kuruluşlar tarafından uygulanacak dengeleyici politikalar önem arz etmektedir (Stiglitz, 2004: 9-15).

Genel olarak, YOB yoksulların "lehine" olan ekonomik büyümedir. Güncel literatürde "lehine" terimine ilişkin iki temel yaklaşım söz konusudur. Kakwani ve Pernia'nın da (2000) desteklediği görüşe göre; büyüme sürecine bağlı eşitsizlik,

yoksulların gelirinin yoksul olmayanların gelirinden daha hızlı artması sonucunda azalıyor, bu durumda büyüme yoksul yanlısı-odaklıdır. Alternatif olarak Kraay bazı seçilmiş yoksulluk ölçütlerine göre yoksulluğu azaltan büyümenin yoksul odaklı olduğu üzerinde durmuştur (Essama-Nssah, 2004: 2).

Büyümenin ve dağılımının yoksul odaklı (yanlısı) olup olmadığını değerlendirmek özellikle 2000'li yıllarla birlikte giderek daha önemli hale gelmiştir. Bu hususta diğer araştırmacıların yanı sıra, Bourguignon (2004), Dolar ve Kraay (2002), Eastwood ve Lipton'un, Ravallion'un ve Collier ve Dolar'ın 2001 yılındaki ve IMF'in 2000 yılındaki çalışmaları YOB kavramının oluşturulmasında, geliştirilmesinde ve popüler hale gelmesinde önemli katkılar sağlamıştır. Özellikle yoksul odaklılık kavramına ortak bir bakış açısı sağlamak gerekir; bu kavram daha çok yoksulların önceden belirlenmiş kriterlere göre büyümeden daha çok faydalanması ile ilgilidir (Bibi vd., 2012: 1).

Toplumun büyük kesiminin ekonomik büyüme ve kalkınmadan yeteri derecede faydalanamaması ve yoksul kesimlerin ekonomik büyüme ile ters orantılı olarak gelir düzeylerinin düşmesi ya da ortalama artışın altında yükselmesi, ekonomik büyümenin ve kalkınmanın sürdürülebilirliğini

tehlikeye atmaktadır. Ekonomik büyümenin hedefleri ile çelişen bu sonuçlar, ekonomik büyümenin topluma ve toplumsal sınıflara etkisini dikkate alan YOB yaklaşımını da içinde barındıran, sürdürülebilir kalkınma anlayışının sosyo-ekonomik boyutunu ön plana çıkarmaktadır. YOB; sadece ekonomik büyümeyi yeterli bulmayıp, büyümenin gelir dağılımına etkisi üzerinde odaklanan, yoksulluğu azaltan büyümedir. Başka bir deyişle,, bir ülkedeki ekonomik büyümenin yoksul kesimin geliri üzerindeki artırıcı etkisi, yoksul olmayanların gelirleri üzerindeki artırıcı etkisinden daha fazla ise bu ülkede yoksul odaklı büyümeden söz edilmektedir (Kunduracı, 2009: 78-79).

Yoksullar için ya da tüm toplum için en uygun makroekonomik politikaların hangileri olduğunu belirlemek oldukça zordur. Hangi politikanın uygulanması gerektiği ülkeden ülkeye değişiklik gösteren birçok yerel duruma bağlıdır. Bunlar yoksulların ticarete ya da ticarete konu olmayan sektörde çalışması, ülkede katı ya da esnek bir ücret esnekliğinin olması, devletin ekonomide oynadığı rol ve büyüklüğü, dış borçların büyüklüğü, yerel kurumların durumu ve piyasanın verimliliği gibi birçok faktörden belirlenmektedir. Bu yüzden yoksullukla mücadelede en iyi çözümler ülkeden ülkeye değişiklik gösterebilmekte yani ülkeye özgü

olabilmektedir. Makro istikrarın sağlanması giderek yoksul odaklı büyümenin sağlanması şöyle dursun, uzun vadeli büyümenin sağlanması için bile giderek daha yetersiz kalabilmektedir (Cornia, 2006: 13).

Birleşmiş Milletler'in 2015 Binyıl Kalkınma Hedefleri (BKH) içinde yer alan yoksulluğun azaltılması ve yoksunluk kavramları politika yapıcılar için ana sorun haline gelirken, bunlarla mücadelede YOB politikaları ön plana çıkmaya başlamıştır. YOB kavramı hem ortalama gelirdeki artışı hem de gelir dağılımındaki eşitsizliği dikkate alan bir kavramdır. İdeal olarak, yoksulluk üzerinde maksimum etkisi olması için, YOB ortalama gelirdeki yüksek büyümeyle eşitsizlikteki azalmayı (gelir, varlık ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği) birleştirmektedir. Herkes bu durumun en iyi seçenek olduğu yönünde hemfikir olsa da, bu iki koşuldan sadece birisinin, yüksek büyüme veya eşitsizlikteki azalma gerçekleşmesi durumundaki büyümenin hala YOB olup olmaması (ya da ne ölçüde olduğu) yönündeki tartışmalar devam etmektedir (Klasen, 2005: 8).

BKH arasında, 2015 yılına kadar aşırı yoksulluk içinde yaşayan kişilerin oranının yarıya indirmek hedefi belki de en büyük ilgiyi görmüştür. Ancak bu hedefin gerçekleştirilmesinin Latin Amerika ve

Sahra-altı Afrika ülkelerinin büyük bölümünde ve Güney Asya, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'nın bazı bölgelerinde ve 1990'ların sonuna kadar birçok geçiş ekonomisinde oldukça zor olacağı tahmin edilmiştir. Bu deneyimin ışığında liberal iktisat politikalarını savunan Washington Uzlaşması'nın temelini oluşturan makroekonomik politikalar da sorgulanmaya başlanarak, yoksul odaklı politikalar ön plana çıkmaya başlamıştır. Bu çerçevede yoksulluğun hızlı bir şekilde azaltılmasının, diğer hususların yanı sıra, temel olarak bir ülkedeki kalkınmanın niteliğine, hızlı bir büyüme ve adil bir gelir dağılımı elde etmek için uygulanan sosyal ve makroekonomik politikalara bağlı olduğu ve bunların sonucunda yoksul odaklı büyümenin gerçekleştirilmesi gerektiği sıklıkla vurgulanmaya başlamıştır (Cornia, 2006: 3-4).

Geniş tabanlı kapsayıcı büyüme yoksulluğun azaltılmasını hızlandırmak için çok önemlidir. 1970'li ve 1980'li yıllarda en başarılı Doğu Asya ülkeleri düşük başlangıçtaki eşitsizlik seviyesi ve gelirin yoksullar lehine yeniden dağıtılması politikalarıyla birlikte gerçekleştirdikleri hızlı büyümelerle, yoksulluğu önemli ölçüde azaltmayı başarmışlardır. Büyümenin yanı sıra gelir dağılımının eşitsizliği de yoksullukla mücadelede etkili olmaktadır. Büyüme, başlangıçtaki eşit-

sizliğin yüksek veya büyümeden daha fazla fakir olmayan kişilerin faydalandığı ülkelerde, yoksullukla mücadelede ve yoksulluk seviyesinin düşürülmesinden daha az etkilidir. Ekonomistler yoksulluğun hızlı bir şekilde azaltılmasında hem yüksek büyüme hem de düşük düzeyde eşitsizlik gerektiğini belirterek, 1990'lı yılların sonunda literatüre "YOB" tabirini kazandırmışlardır (Besley ve Cord, 2007: 1-2).

YOB'nin tanımlaması ve ölçülmesindeki tüm girişimlerde en göze batan eksiklik, bu girişimlerin geliri refah ya da yoksulluğun tek göstergesi olarak görmeleri ve analizlerini buna dayandırmalarıdır. Yani bu çerçevedeki analizler sadece BKH'nin 1. Amacı olan "Aşırı Yoksulluk ve Açlığın Azaltılması"nı baz alarak, BKH'nin temelini oluşturan yoksulluğun çok boyutluluğunu dikkate almamaktadır. Bunun sonucu olarak da BKH'nin birçok amacından sadece birisi olan gelir yoksulluğunun azaltılması üzerinde odaklanılmaktadır. YOB'yi sadece gelir boyutuyla ölçmek, zımnen de olsa gelir artışına gelir dışı ilerlemeler ve iyileştirmelerin de eşlik ettiğini, başka bir deyişle, gelir dışı göstergelerdeki iyileşmelerin doğası gereği ekonomik büyümeden kaynaklandığını kabul etmek anlamına da gelmektedir. Gelir dışı göstergelere son zamanlarda yoksulluğun ölçümünde çok

daha fazla yer verilmesine rağmen, gelir dışı göstergeler hala YOB analizlerine dahil edilmemekte ve gelir dışı göstergelere dayalı YOB'yi ölçme girişimlerine literatürde pek rastlanmamaktadır (Grosse vd, 2008:125).

Krizler kişilerin refah seviyelerini farklı doğrultuda etkilemektedir. Bazı krizlerde zengin gruplar fakirleşirken, bunun tersi ile de karşılaşmaktadır. Ancak, genellikle en çok fakir olan ve sabit gelir sahibi olan vatandaşlar finansal krizlerden olumsuz etkilenmekte ve genel fakirlik kesin olarak yaygınlaşmaktadır (Gedikli, 2009: 172).

YOB gelişmekte olan ülkelerde sürdürülebilir yoksulluğun azaltılması konusunda temel sorun haline gelmiştir. Yaygın olarak kullanılmasına rağmen, terim ne iyi tanımlanmış ne de YOB'nin belirleyicileri ve politika uygulamalarını özetleyecek açık bir politika belgesi oluşturulmuştur. "Binyıl deklarasyonu", "Yoksulluk Azaltma Strateji Dokümanları" hazırlama süreci, IMF ve Dünya Bankası tarafından sağlanan fonlarla hedeflenen YOB, yoksulluğun azaltılmasının başarılmasında en önemli politika ölçütü hale gelmiştir. Ekonomik büyümenin yoksul odaklı olması ve yoksulluğu azaltabilmesi için büyüme, yoksulların yoğun olduğu sektörlerde gerçekleşmelidir. Bu sektörler de ülkeler arasında farklılık gösterse de, genelde kırsal

kesimdeki tarım sektörü olmaktadır. Fonksiyonel gelir dağılımına göre ise, büyümenin yoksul odaklı olabilmesi için yoksulların sahip olduğu üretim faktörleri kullanılmalıdır. Bu faktörler ülkeden ülkeye farklılıklar gösterse de, temelde vasıfsız işgücü ile bazı durumlarda ise toprak olmaktadır (Klasen, 2003:1-26).

Yoksullukla mücadele konusunda ise temelde üç yaklaşım göze çarpmaktadır: Dolaylı yaklaşım; gelir bölüşümüne müdahale etmeden, kaynakların büyümeyi hızlandırmak için kullanılması, ulusal gelirin büyütülmesiyle de yoksulların gelirlerinin ve yaşam standartlarının iyileştirmesini amaçlamaktadır. Dolaysız (doğrudan) yaklaşım ise; toplumda mevcut olan bölüşüm eşitsizliklerine müdahale edip yaratılan gelirin daha eşit şekilde bölüşülmesini hedeflemekte, başka bir deyişle devletin ortaya koyduğu program, politika ve sağladığı transferlerle doğrudan yoksulların durumunu ve yaşam koşullarını iyileştirmeyi amaçlamaktadır. Son olarak ise devlet radikal reformlarla, üretim araçlarının mülkiyetini ve üretim ilişkilerini radikal bir biçimde yoksullar lehine yeniden dağıtarak ve yapılandırarak, bunların daha eşitlikçi dağılımını sağlayarak, yoksulluğun azaltılmasına katkı sağlayabilir (Şenses, 2003: 219-220).

Uluslararası kuruluşların yoksulluğa bakış açısı farklılık göstermektedir. Bretton Woods yaklaşımına göre; yoksulluk genellikle parasal göstergelerle (kişi başına düşen milli gelir, reel ücret, işsizlik oranı gibi) ifade edilmektedir. Küreselleşmenin entegrasyonu ve ilerlemeyi sağladığı ve yoksul ile zengin arasındaki uçurumun küçüldüğü savunulmaktadır. Bretton Woods kuruluşları olan IMF, Dünya Bankası ve Dünya Ticaret Örgütü, yoksulluğun ortadan kaldırılması için liberal, piyasa dostu politikalarla ekonomik büyümenin gerçekleştirilmesini ve bu büyümeden yoksulların da faydalanacağını savunurlar. Buna karşın BM ve sistemini oluşturan kuruluşlar ise yoksulluğun parasal göstergelerden daha kapsamlı çok boyutlu olduğunu genellikle eğitim, sağlık, yaşam çevre gibi yaşam kalitesini yükseltecek birçok sosyo-ekonomik, kültürel faktörlere bağlı olduğunu savunurken, yoksul ile zengin arasındaki uçurumun büyüdüğünü söylemektedir. Amartya Sen, Partha Dasgupta ve Peter Townsend'in çalışmalarıyla da şekillenen BM yaklaşımına göre, iktisadi içeriğinin yanı sıra sosyolojik ve ahlaki içeriği de bulunan yoksullukla mücadele yalnızca iktisadi büyümeyle sınırlı olması durumunda küresel bir sorun olan yoksulluğa karşı başarı elde edilemeyecektir (Kabaş, 2009: 38-42).

III. ÜLKELERİN YOB DÜZEYLERİNİN ÖLÇÜLMESİ ÜZERİNE YÖNTEM

İstihdam yaratan YOB politikaları ile ekonomik büyümenin yoksul kesimin geliri üzerindeki pozitif etkisinin yoksul olmayanların gelirleri üzerindeki pozitif etkisinden daha fazla olması amaçlanmaktadır. Böylece yoksulların ekonomik büyümeden daha fazla yararlanması, ülkedeki gelir eşitsizliğini azaltarak daha adil bir gelir dağılımı elde edilmesi amaçlanmaktadır.

Dünya Bankası bölüşüm kaygılarına salt büyüme kavramı yerine YOB kavramını kullanarak yanıt vermiştir. Böylece banka, yoksullukla mücadele misyonuna da uygun şekilde yoksulluğun azaltılması ve yoksulların büyümeden daha fazla faydalanması gerektiği yönünde daha fazla çaba sarf edilmesini vurgulamaya başladığı bir dönüşüm yaşamıştır. Ancak bu kavram konusunda kelime anlamı ile gerçekliliği konusunda potansiyel bir takım yanılgılar söz konusudur. Literatürde YOB'nin tanımı konusunda, zaman içerisinde eleştiriler ve değişikliklere rağmen, iki ayrı akım ön plana çıkmaktadır (Woodward ve Simms, 2006: 8-9):

■ Baulch ve McCulloch, Kakwani ve Pernia (2000) ile White ve Anderson tarafından da desteklenen birinci akıma göre; yoksulların gelir düzeyindeki yüzde artış, yoksul olmayanların gelirindeki yüzde

artıştan, ortalama olarak, daha az olmamalıdır. Diğer bir deyişle, büyüme yoksulların gelirinde nispi bir artış sağlamalıdır.

■ Ravallion ve Chen (2003), Ravallion (2004/a) ve DFID tarafından da desteklenen ikinci akıma göre ise; ne kadar küçük olursa olsun büyüme yoksulların gelirlerinde mutlak bir artış sağlamalıdır.

Ravallion ve Chen (2003) büyümenin yoksulluk üzerindeki etkisini ölçmek için, literatürde "Growth Incidence Curve (GIC)" olarak adlandırılan, "büyüme etki eğrisi"ni önermişlerdir. GIC; yatay ekseninde yer alan farklı gelir (tüketim) gruplarının dikey ekseninde yer alan iktisadi büyümeden, belirli bir zaman diliminde, nasıl faydalandığını gösteren bir eğridir. Yoksulların büyümeden aldığı pay ortalama büyüme oranından fazla ise bu büyüme "YOB" olarak tanımlanmıştır. Eğrinin şekli YOB'nin doğasını göstermektedir. Negatif eğilimli GIC, yoksulların büyümeden daha fazla faydalandığını, başka bir deyişle analiz döneminde büyümenin YOB olduğunu gösterirken, pozitif eğimli olması durumunda ise tersi durum geçerlidir. Eğrinin yatay olması durumunda ise tüm gelir grupları büyümeden eşit oranda (ortalama büyüme kadar) faydalanmaktadır.

Filho (2010) YOB stratejilerini temelde dört ilkeye dayandırmıştır: İlk olarak, kitlesel yoksulluk geliş-

mekte olan ülkelerin karşı karşıya olduğu en önemli sorundur, ortadan kaldırılması bu ülke hükümetlerinin başlıca önceliği olmalıdır. İkincisi, YOB yoksullara zenginlere göre daha fazla yarar getirmelidir. Diğer bir deyişle, büyüme mutlak yoksulluk yanında göreceli yoksulluğu da azaltması durumunda YOB olarak adlandırılmaktadır. Üçüncüsü, gelir dağılımındaki düzelme ve sosyal refah artışı birbirini doğrudan takip etmelidir. Dördüncü ve son olarak ise; YOB stratejileri demokratik siyasi süreçler ile iç içe olmalıdır. Politik demokrasiden kopuk dağıtım politikaları popülisttir: Bu politikalar keyfi olarak seçilip uygulanmakta ve etkin bir şekilde takip edilmeyerek bu politikalarla doğrudan ilgisi olan sosyal grupları dışlamaktadır (Filho, 2010: 21-25).

Ülkelerin sadece gelire ve ekonomik büyümeye odaklanması durumunda uygulanan iktisat politikaları sadece iktisadi büyümeyi destekleyecektir. Ancak bu durumda sadece nicel unsurlara (büyüme, gelir artışı) yoğunlaşıp niteliksel unsurların (gelir dağılımı, eğitimin ve sağlığın kalitesi, çevre gibi sosyal, kültürel faktörler) ihmal edilmesi durumunda, kısa dönemdeki büyümenin sürdürülebilirliği konusunda sorun yaşanabilecektir. Bu nedenle, ülkelerin kalkınma ve yoksul odaklı büyümeleri destekleyici politikalara yer vererek insanların yaşam kalitesi-

ni ve refah düzeyini de yükseltecek maliye politikaları uygulamaları önerilmektedir (Jahan, 2005: 152-155).

Diğer taraftan, gelir dağılımının düzeldiği durumlarda görülen büyüme, gelir dağılımının bozulduğu duruma göre yoksullukla mücadelede ve yoksulluğu azaltmada daha başarılı sonuçlar vermektedir. Gelir dağılımının düzeldiği her büyüme bir yandan yoksulluğu azaltma konusunda doğrudan etkiye sahip iken, diğer yandan, gelir dağılımının düzelmesi sonucunda ortaya çıkan dolaylı pozitif etkinin de katkısıyla, başlangıçtaki gelir dağılımı eşitsizliği az ise büyümenin yoksulluğu azaltıcı etkisi daha büyük olmaktadır. Bunun sonucunda da gelir dağılımının daha eşitlikçi hale gelmesi, gelecekte gerçekleşecek olan büyümenin yoksulluğu azaltıcı etkisini (esnekliğini) artıracaktır. Gelir dağılımının düzelmesi cari dönemde yoksulluğu azaltırken, gelecek dönemlerdeki büyüme ise gecikmeli bir etkiyle de olsa yoksulluğun azaltılmasına daha fazla katkı sağlayacaktır. Ekonomik büyüme ortalama gelirin artmasına yol açarak, yoksulluğun azalmasına neden olur. Diğer bir deyişle, gelir dağılımındaki eşitsizlik ile yoksulluk arasında bir değiş-tokuş (trade-off) söz konusudur. Eğer ekonomik büyüme eşitsizliğin artmasına yol açarsa, yoksulluk da artmakta, ekonomik büyüme

eşitsizliğin azalmasına yol açarsa, çayoksulluk ise azalmaktadır (Kabaş, 2009: 128-130).

Ancak, yakın bir zamana kadar, eşitsizlik, yoksulluk ve büyüme arasındaki ilişki tam olarak araştırılmamıştır. Dünya Bankası'nın baş ekonomisti Bourguignon (2004) bu üçgen ilişkiyi ortaya koyduğu çalışmasında; yoksulluktaki hızlı düşüşün ve kalkınmanın gerçekleştirilmesinde ülkelere özgü farklı bileşimlerde birbiriyle güçlü ilişkileri olan büyüme ve dağıtım politikalarına ihtiyaç olduğunu, yoksullukla mücadelede başarının gelir seviyesindeki artış (büyüme) ve/veya daha iyi bir gelir dağılımı (eşitsizliğin azaltılması) ile sağlanabileceğini vurgulamıştır. Yoksulluktaki %1'lik düşüş belirli bir büyüme oranı (yoksulluğun büyüme esnekliği) yahut gelir dağılımı eşitsizliğindeki belli oranda bir düzelmeye (yoksulluğun eşitsizlik esnekliği) gerçekleşebilir. Daha da önemlisi, gelirdeki artış mutlaka eşitsizliğe neden olmaz, bu nedenle politika yapımcıların yoksulluğu azaltmak için sadece büyüme yerine, eşitsizlik ve büyümeye aynı zamanda odaklanmalıdır (Bourguignon, 2004:1-14). Ancak eşitsizlik ile etkinlik arasında bir trade-off olduğu varsayıldığından, eşitsizlik, yoksulluk ve büyüme arasındaki bu üçgen ilişki uzun bir süre ihmal edilmiştir (Fuentes, 2005: 6).

Dolar ve Kraay 1960-2000 dö-

nemine ait 92 ülkeyi kapsayan çalışmalarında; toplumdaki en yoksul %20'lik kesimin gelirlerinin, ortalama gelirlerin genel seviyesindeki bir artış/azalışla orantılı olarak arttığını/azaldığını, yani büyüme ile gelir dağılımı arasında sistematik bir ilişkinin olmadığını, büyümenin en yoksul kesimin gelirini yalnızca mutlak olarak iyileştirdiğini, bu nedenle yoksulların koşullarındaki iyileşmeler açısından büyümenin tek başına yeterli olmadığı sonucuna varmışlardır (Dolar ve Kraay: 2004: 56-57).

Ravallion ise 47 ülkenin 1980-90'lara ait verilerini kapsayan çalışmasında, gelişmekte olan ülkelerdeki yoksulların, hem artan refahın getirilerinden hem de daralmanın negatif sonuçlarından etkilendiklerini vurgulamıştır. Ravallion, yoksulluk oranları ile büyüme ilişkisinde belirleyici olanın başlangıç koşulları olduğunu ve yoksulluğun azalması açısından en ideal durumun büyümeyle birlikte eşitsizliğin azalması olduğu sonucuna varmıştır (Ravallion, 2004/b: 77).

Heltberg gelir eşitsizliğinin yoksulluğun büyüme esnekliğini ciddi biçimde etkilediğini, başlangıçtaki eşitsizlik seviyesinin büyüme için olumsuz bir koşul oluşturduğunu, bu nedenlerle büyümenin yoksulluğun azalmasına olumlu katkıda bulunması için eşitsizliği azaltmaya da en azından daha da artmasını

önleme yollarına gidilmesi gerektiği sonucuna varmıştır (Heltberg, 2004: 90). Nashcold de benzer çalışmasında, BKH'nin 1. amacı olan 2015 yılında yoksulluğun yarı yarıya azaltılması için az gelişmiş ülkelerin gelir dağılımını iyileştirirken, en azından daha da kötüleşmesini önlerken, aynı zamanda da daha yüksek büyüme oranlarına erişmeleri gerektiği sonucuna varmıştır (Nashcold, 2004: 121-123).

Dağdeviren vd. (2004) daha eşitlikçi bir servet ve gelir dağılımının hızlı ve sürdürülebilir büyüme konusunda başlangıçta daha uygun bir ortam yarattığını, mevcut gelir ve varlıkların veya ekonomik büyümenin yeniden dağıtım politikalarının birçok ülkede yoksullukla mücadele konusunda en etkili yol olduğunu belirtmişlerdir. Böyle bir ortamdaki büyüme süreci yalnızca kısa vadede yoksullara yardım etmekle kalmamakta, bir sonraki dönem için daha düşük bir başlangıç eşitsizlik seviyesi oluşturarak, uzun vadedeki büyümeyi de olumlu yönde etkilemektedir. Orta gelirli ülkelerde yoksulluğun azaltılması açısından en etkin sonuca mevcut gelirin yeniden dağıtım ile ulaşılırken, büyüme ile birlikte yeniden dağıtım ikinci, gelir dağılımını değiştirmeyen büyüme ise üçüncü sırada yer aldığı sonucuna varmışlardır (Dağdeviren; Hoeven ve Weeks, 2004: 148).

Büyüme bir ülkenin üretim se-

viyesinde artış anlamına gelmesine rağmen, bu artıştan çeşitli guruplar eşit şekilde yararlanamaz. Dünya Bankası'na göre, veri bir büyüme oranı için, yoksulluktaki azalma gelir dağılımının büyümeye bağlı olarak nasıl değiştiğine, başlangıçtaki gelirdeki eşitsizlik düzeyine, yoksul insanların gerek varlıklara gerekse bu büyümeden ve sağladıkları fırsattan yararlanabilmelerine bağlı olarak değişmektedir. Dolar ve Kraay'ın 80 ülkenin 40 yıllık göstergelerini dikkate alarak yaptığı çalışmaya göre, yoksulların (en fakir %20'lik gelir grubunun) geliri kişi başına düşen GS-YİH'daki artış kadar, yani büyüme oranı kadar artmaktadır (Arestis, 2004: 9-10).

Dolar ve Kraay ortalama geliri artıran politikaların yoksulluğu azaltma stratejisinin en önemli ayağı olduğu sonucuna varmışlardır. Bu stratejiler eğitim, sağlık, altyapı ve benzeri alanlardaki gelişmeleri de içerebilir, ancak mevcut ülke örnekleri toplumun en fakir kesimlerinin bu tarz çok yönlü büyüme odaklı politikalardan faydalanılması konusunda hayal kırıklıkları sunmaktadır. Dolar ve Kraay, büyümenin yoksulların konumunu iyileştirmek konusunda önemli tek şey olduğunu söylemektedir. Ancak en yoksul kesim lehine geniş ve sürdürülebilir bir farklılık yaratacak ekonomik büyüme dışındaki politikaların belir-

lenmesinin ne kadar zor olduğunu vurgulamışlardır (Houghton ve Khandker, 2009: 165).

Gupta (2004) tarafından yapılan ampirik çalışmalarda; eğitime ve sağlığa ayrılan kamu harcamalarının iktisadi büyümeyi arttırdığı, insani gelişmeyi ve gelir eşitliğini sağladığı ve yoksulluğu azalttığı vurgulanmaktadır. Bozulan gelir dağılımı, kamu harcamalarının yoksul odaklı kullanılmasıyla düzeltilmektedir. Ancak, eğitime ve sağlığa yapılan harcamaların genellikle yoksul odaklı olmaması nedeniyle bu sektörlerde büyük eşitsizlikler görünmektedir. OECD ve BM gibi uluslararası kuruluşlar YOB'yi yoksullukta önemli azalmalara yol açan büyüme olarak değerlendirmekte ve bu hususta iki tanım yapmaktadır. Birinci tanıma göre YOB; yoksulların büyümeden daha çok faydalanması, diğer bir deyişle, yoksul kesimlerin gelirlerinin büyüme oranının yoksul olmayan kesimlerin gelirlerinin büyüme oranından büyük olması, eşitsizliğin azalmasıdır. İkinci tanıma göre ise, büyümenin yoksulluğu azaltması, diğer bir deyişle, yoksulların gelirlerinde bir değişme olmadığı veya azalmadığı durumlar hariç büyüme YOB'dir (Kabaş, 2009: 77, 127).

Dünya Bankası'nın bazı kuruluşlarla birlikte "YOB" üzerine 14 ülke örneği ile yaptığı çalışma, literatüre önemli katkılar sağlamıştır.

Bu çalışmalarda Bangladeş, Bolivya, Brezilya, Burkina Faso, El Salvador, Endonezya, Gana, Hindistan, Romanya, Senegal, Tunus, Uganda, Vietnam ve Zambiya'da biri 1990'lar diğeri ise 2000'lerin başı olmak üzere en az iki hane halkı anketleri kullanılarak karşılaştırmalı metodolojiler, tüketim harcamaları ve yoksulluk verileri analiz edilerek, büyümenin yoksulluk üzerindeki etkisi test edilmiştir. Her bir ülke için ayrı ayrı yapılan bu çalışmalarda, büyüme ile yoksulluğun azaltılması arasında güçlü bir ilişki tespit edilmiş, büyüme ve düşük düzeydeki gelir eşitsizliğinin yoksulluğun azaltılmasında etkili olduğu vurgulanmıştır (World Bank ve Other Institutions, 2005: 2,16).

Brezilya için yapılan çalışmada, ortalama olarak gelirdeki %10'luk artışın aşırı yoksulluğu %8 azalttığı yani büyümenin yoksulların lehine olduğu analiz edilmiştir. Yapılan analizlerde, yoksulluğun büyümeyle olan duyarlılığı kısmen eşitsizlik düzeyine, kısmen de başlangıçtaki gelir seviyesine bağlı olduğu sonucuna varılmıştır. Bourguignon'un 2002 yılındaki çalışmasında; yoksulluğun büyüme esnekliği ile önceki gelir düzeyi arasında pozitif bir ilişki var iken, önceki gelir eşitsizliği ile negatif bir ilişki tespit edilmiştir. Bunun anlamı; daha yoksul ve gelirin daha eşitsiz dağıldığı eyaletlerde aynı oranda yoksulluk

azaltılmasını başarmak için daha yüksek oranda büyümek gerekmektedir. Büyüme ile ilgili yapılan regresyon analizinde ise eşitsizlik ile büyüme arasında pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Bu da büyüme ile yoksul odaklı büyüme arasında bir değiş-tokuş (trade off) olabileceği anlamına gelmektedir (Menezes ve Vasconcellos, 2004: 3).

Karay tarafından 2005 yılında yapılan çalışmada; yoksulluktaki değişim ortalama gelirdeki artış, yoksulluğun büyümeye olan duyarlılığı ve gelir dağılımındaki değişime bağlanmıştır. Yapılan geniş tabanlı ülke analizlerinde ise ortalama gelirdeki artışın, yoksulluktaki değişimin kısa dönemde %70, orta ve uzun dönemde ise %95'ini açıkladığı sonucuna varılmıştır. Diğer iki değişkenin yoksulluk üzerindeki etkisi sınırlı kalmış ve sonuçta Karay yoksullukla mücadelede büyüme odaklı politikaların uygulanmasını önermiştir. Ravallion (1997, 2004/a) tarafından yapılan çalışmalarda ise özellikle gelirin önemli düzeyde eşitsiz dağıldığı ülkelerde, yoksulluğun eşitsizliği azaltmadan düşürülemeyeceği sonucuna varılmıştır. Ayrıca Lopez ve Serven 100 ülkeye ait 40 yıllık verinin kullanıldığı kişi başına gelir dağılımının log-normal yöntemini kullandıkları yoksulluk, büyüme ve eşitsizlik arasındaki ilişkiyi analiz ettikleri çalışmalarında şu sonuçlara varmışlardır (Lopez ve Serven, 2006: 1, 15):

■ Eşitsizlik yoksulluğu olumsuz etkilemekte olup, bu etki sadece eşitsizliğin, yoksulluğun büyüme esnekliğini olumsuz etkilemesinden değil, birçok senaryoda yoksulluğun da eşitsizlik esnekliğini olumsuz etkilemesinden kaynaklanmaktadır.

■ Belirli bir yoksulluk sınırı için, büyümenin yoksulluk üzerindeki etkisi zengin ülkelerde yoksul ülkelere göre daha büyük olup, bu nedenle yoksul ülkeler için hızlı bir şekilde yoksulluğu azaltmak daha zordur.

■ Büyümeden kaynaklanan yoksulluk değişikliğinin genel varyans payı zengin ve daha eşitsiz ülkelerde genellikle daha düşüktür.

■ Başlangıçtaki veri kalkınma ve eşitsizlik seviyesinde, büyüme ve eşitsizlik değişikliklerin göreceli yoksulluğu azaltma etkinliği yoksulluk sınırına bağlıdır. Yoksulluk sınırı artıktıkça büyümedeki değişikliğin etkisi daha fazla iken, dağılımdaki değişikliğin etkisi ise daha küçük olmaktadır.

Yoksulluğun gelir esnekliği ortalama gelirdeki %1'lik bir artışın iki dönem arasında, yoksulluk sınırı reel olarak sabit olmak koşuluyla, yoksulluk oranında meydana getirdiği göreceli değişim olarak tanımlanır. Analizler, büyümenin aşırı yoksulluğu ılımlı yoksulluğa göre azaltmada daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Brezilya'da

kafa sayım ölçüsüne göre hesaplanan aşırı yoksulluğun büyüme esnekliği -0.89 iken, ılımlı yoksulluğun büyüme esnekliği ise -0.52 olarak hesaplanmıştır. Bourguignon (2004) çalışmasında başlangıç gelir seviyesi ne kadar yüksek, buna karşın başlangıç eşitsizlik seviyesi ne kadar düşük ise büyümenin yoksulluğu azaltma etkisinin o kadar yüksek olacağı sonucuna varmıştır. Brezilya'da 1981-2000 dönemini kapsayan çalışmalarda; yoksulluğun azaltılmasının hemen hemen tamamı büyüme bileşeninden kaynaklanırken, yeniden dağıtım, diğer bir deyişle, gelir dağılımının etkisi ise küçük olmuş, çoğu zaman ise yoksulluğun artmasına neden olmuştur. Yoksulluğun büyüme/gelir esnekliği ile başlangıçtaki eşitsizlik arasında negatif bir korelasyon olduğundan, eşitsizlik seviyesinin artması yoksulluk oranını artırmaktadır. Bu nedenle, büyümeyle daha yoksul odaklı hale getirmek için, özellikle daha yüksek gelir ve daha eşitsiz bir gelir dağılımının olduğu eyaletlerde, büyümenin gelir eşitsizliğinde bir azalmayla gerçekleştirilmesi gerekir (Menezes ve Vasconcellos, 2007: 219-241).

Açıköz vd. (2008) tarafından 50 gelişmekte olan ve 14 gelişmiş ülkenin 1997-2003 verileri dikkate alınarak yapılan çalışmada; kamu harcamalarının "uzun dönemde

yoksulluğu azalttığı" hipotezi kabul edilmiştir. Yani hem değişkenin işareti hem de diğer ekonometrik bulgular anlamlı bulunmuştur. Buna göre Kamu Harcamaları/GSYİH'daki %1 birimlik bir değişimin, yoksullukta (İGE) %4 oranında bir azalmaya yol açtığı, kişi başına milli gelirdeki %1'lik artışın ise yoksulluğu %4 oranında azalttığı bulunmuştur (Açıköz vd., 2008: 351-376).

Tablo 1'de yer alan ülkelerin 1990'lı ve 2000'li yılların başı arasındaki yoksulluk, büyüme ve eşitsizlik eğilimleri baz alınarak ekonomik büyümenin yoksul odaklı olup olmadığı yönünde çalışmalar yapılmıştır. Yapılan çalışmalarda: Endonezya inceleme dönemleri arasında yoksulluk oranını yaklaşık %8 azaltarak en başarılı ülke olurken, Bangladeş, Brezilya, Gana ve Hindistan ise bu yıllarda yoksulluğu yaklaşık %4 azaltmışlardır. Bu ülkeler için 1990'ların sonu ve 2000'lerin başındaki ortalama büyüme oranı yaklaşık %3,1 gerçekleşmiştir. Buna karşın, gini katsayısındaki ortalama değişim %0,7 olurken, yoksulluk oranı ise yıllık bazda ortalama %3,8 azalmıştır. Yüksek büyüme gerçekleştiren ülkelerde, yoksullukta düşüşler de daha hızlı olmuştur (Besley ve Cord, 2007: 2-4).

Tablo 1: Sekiz Ülkenin Temel Yoksulluk Büyüme ve Eşitsizlik Eğilimleri

	Inceleme Yılı 1	Inceleme Yılı 2	Başlangıçtaki Kişi Başına GSMH (\$)	Yıllık GSMH Büyüme Oranı (%)	Başlangıçtaki Yoksulluk Oranı (%)	Yıllık Yoksulluk Değişim Oranı (%)	Başlangıçtaki Gini Katsayısı	Gini Katsayısındaki Yıllık Değişim Oranı (%)
Bangladeş	1990	2000	292	3.03	49.7	-3.8	0.28	0.2
Brezilya	1992	2002	4,116	3.34	61.6	-3.9	0.61	1.8
Gana	1992	1999	357	1.63	51.7	-3.9	0.37	0.6
Hindistan	1994	2000	360	4.18	36.0	-3.8	0.28	0.6
Endonezya	1993	2002	1,113	5.70	15.4	-7.8	0.36	0.9
Tunus	1996	2002	1,823	-0.81	6.7	0.7	0.40	-0.9
Uganda	1993	2001	260	1.47	55.7	-2.3	0.36	-0.2
Vietnam	1992	2000	247	3.09	58.1	-2.8	0.34	1.5
Medyan	n.a.	n.a.	360	3.06	50.7	-3.8	0.36	0.7

Kaynak: Besley, T. ve Cord, L. (2007), "Delivering on the Promise of Pro-Poor Growth: Insights and Lessons from Country Experiences, sf:5

Besley ve Cord (2007) tarafından yapılan çalışmalarda; yoksulluktaki değişim ile kişi başına milli gelirdeki büyüme oranındaki değişim arasında önemli ve pozitif bir korelasyon bulunmuştur. Korelasyon katsayısı -1,1'dir, yani büyüme oranındaki %1, lik artış, yoksulluk oranını %1,1 düşürmektedir. Ayrıca ortalama tüketimdeki değişikliklerle yoksul odaklı büyüme oranını (burada yoksulların ortalama tüketimindeki büyüme) mukayese edilerek, büyümenin yoksulluk üzerindeki etkisi daha iyi ölçülmeye çalışılmıştır. Yapılan regresyonda korelasyon katsayısı 0.89 bulunmuştur. Yani ortalama tüketim %1 artarken yoksulların tüketimi daha az (%0.89) artmakta olup, yoksulların tüketimindeki büyüme ortalamasının altında kalmakta, başka bir deyişle, 8 ülkedeki tüketimdeki YOB oranı ortalamasının altında kalarak ortalama eşitsizlik oranı artmaktadır. Analiz kapsa-

mında yer alan 8 ülkenin 1990'larındaki büyüme oranı ile eşitsizlik oranındaki değişim arasındaki ilişki test edildiğinde ise, aralarında önemli ve pozitif ilişki tespit edilmiş ve korelasyon katsayısı 0,32 bulunmuştur. Yani bu ülkelerde ortalama olarak büyüme oranı %1 artığında eşitsizlik %0,32 oranında artmakta, başka bir deyişle, yoksul aileler yoksul olmayan ailelere göre büyümeden daha az faydalanmaktadır (Besley ve Cord, 2007: 5-24).

Diğer yandan Bibi vd. (2012) tarafından 9 Afrika ülkesinin (Orta Afrika Cumhuriyeti, Mısır, Etiyopya, Malavi, Moritanya, Mauritius, Fas, Güney Afrika ve Tunus) 1993-2007 dönemi baz alınarak yapılan çalışmada; büyümenin yoksul odaklı olup olmadığını belirleyen kriterin mutlak mı yoksa göreceli mi olduğunun önemi üzerinde durulmuştur. Bu ülkeler söz konusu dönemde bazen oldukça farklı büyüme ve yoksulluk değişim trend-

lerine sahip olmuştur. Orta Afrika Cumhuriyeti, Etiyopya, Malavi, Moritanya ve Tunus'ta bu dönemde hem mutlak hem de göreceli yoksullukta önemli bir düşüş gözlemlenmiştir. Geri kalan ülkelerin (Mısır, Mauritius, Fas ve Güney Afrika) yoksulluk boyutunun birinde düşüş ve diğerinde ise artış gözlenmiştir (Bibi vd., 2012: 19).

Mutlak yoksulluk yaklaşımı, YOB tanımını yalnızca yoksulluğu azaltan büyüme ile bağlantılandırarak, göreceli yoksulluk yaklaşımı ise büyümeden daha fazla oranda yoksulların faydalanmasını dikkate almaktadır (Negre, 2010: 1).

Yapılan çalışma sonucunda ülkelerin yoksullukla mücadelede farklı performanslar gösterdiğine yönelik bulgular elde edilmiştir. Performans farklılığı temelde ülkelere özgü durumların yanı sıra hangi periyodun dikkate alınmış olmasından kaynaklanmıştır. Örneğin, Afrika Kalkınma Bankası tarafından 2010 yılında Fas ile ilgili yapılan yoksulluk analizinde, ülkenin 1990-1998 döneminde mutlak bir yoksul odaklı olmayan bir büyüme yaşadığı sonucuna varılmıştır. Ancak, 1998-2007 dönemi baz alınarak yapılan aynı analizde ülkede mutlak bir yoksul odaklı büyüme yaşandığı ortaya konmuştur. BKH'nin 1. amacı olan aşırı yoksulluğun yarı yarıya azaltılması ile ilgili olarak 1995-2005 dönemi baz alınarak yapılan analizde 9 Af-

rika ülkesinde de mutlak yoksullukta bir düşüş gözlemlenmiştir. Ancak, tüm düşük gelirli ülkelerde (Orta Afrika Cumhuriyeti, Etiyopya, Malavi ve Moritanya) göreceli yoksullukta da düşüş gözlenirken, Tunus dışındaki orta gelirli ülkelerde (Mısır, Mauritius, Fas ve Güney Afrika) göreceli düşüş gözlenmemiştir (Bibi vd., 2012: 20-21).

Dollar, Kleineberg ve Kraay (2013) çalışmalarında; Dollar ve Kraay'ın 2004 yılı çalışmasını genişletip güncelleyerek büyümenin yoksullar için hala iyi olup olmadığını analiz etmişlerdir. 151 ülkenin 1967-2011 dönemindeki farklı gelir gruplarının seviyelerine ilişkin hane halkı anketleri temel alınarak yapılan çalışmada; en fakir %20 ve %40'lık grubun gelir seviyesindeki artış oranının ortalama gelir düzeyindeki artışa paralel bir seyir izlediği sonucuna varılmıştır. Bunun temel sebebinin, en fakir %20 ve %40'lık kesimdeki gelir eşitsizliği değişiminin genel olarak düşük düzeyde olması ve ekonomik büyüme ile arasında bir korelasyon olmamasından kaynaklandığı vurgulanmıştır. Bulgu, ekonomik büyümenin yoksulluğu azaltacağı ve refah artışının tüm gelir gruplarınca paylaşılacağı yönünde bir iyimserlik ortaya koymaktadır. Sonuç, aynı zamanda son yıllarda gelişmekte olan ülkelerdeki hızlı büyümenin yoksullukta dramatik bir şekilde nasıl bir düşüş sağladı-

ğı hususunu da teyit etmektedir (Dollar, Kleineberg ve Kraay, 2013: 1-33),

Dünya Bankası ekonomistleri tarafından yapılan çalışmada (2014); yoksulluğun azaltılmasında gelir ve eşitsizlikteki değişikliğin etkisi yeniden incelenmiştir. Çalışmada başlangıçta farklı yoksulluk düzeyine sahip 100 ülkedeki eşitsizlikteki azalmaya karşın büyümedeki artışın hangisinin yoksulluğun azaltılmasında önceli olarak daha etkili olduğu tahmin edilmeye çalışılmıştır. Analiz 1980-2011 dönemini ve 100 ülkenin panel verilerini kapsamaktadır. Yoksulluğun azaltılmasında ülkelerin yoksulluk düzeyi daha düşük seviyelerde ise, eşitsizliği azaltan politikalar, büyümedeki artışı sağlayan politikalarından daha etkili bulunmuştur. Çalışmanın bulguları yoksulluğun azaltılmasının büyüme esnekliğinin başlangıçtaki yoksulluk düzeyiyle ya arttığını ya da sabit kaldığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, sonuç aynı zamanda güçlü bir şekilde yoksulluk düştükçe yoksulluğun eşitsizlik esnekliğindeki azalmanın artış oranının daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu yüzden, eğer eşitsizlikteki azalmanın marjinal maliyeti, büyümedeki artışın marjinal maliyetine göre düşük yoksulluk düzeylerinde artmaz ise, yoksulluğun azaltılmasını hızlandırmak için, ülkelerin daha yüksek

kalkınma seviyelerinde büyümeden ziyade eşitsizliğe daha fazla önem vermeleri beklenmektedir (Olinto, Ibarra ve Chanduvi, 2014: 1-28).

OECD tarafından yayınlanan gelir dağılımının büyüme üzerindeki etkisine yönelik çalışmada (2014) ise; OECD üyesi ülkelerin 1980-2012 dönemi gelir dağılımı ve büyüme serileri baz alınmıştır. Yapılan analizde ülkelerin çoğunda yüksek gelir dağılımı eşitsizliğinin görüldüğünü, 2012 yılı gelir dağılımı eşitsizliğinin (gini katsayısına göre) en fazla olduğu OECD üyesi ülkeler sırasıyla Meksika, Türkiye ve ABD iken, en az olduğu ülkeler ise sırasıyla Norveç, Danimarka ve Çek Cumhuriyeti'dir. Raporda üye ülkelerde gelir dağılımı eşitsizliğini son yıllarda önemli ölçüde artarken, en zengin %10 ile en fakir %10'luk gelir grupları arasındaki uçurumun giderek arttığını ve günümüzde zenginlerin, yoksullardan ortalama 9,5 misli daha fazla (bu oran 1980'lerde sadece 7 misli idi) kazandığı belirtilerek, üye ülkelerin çoğunda son 30 yılın en yüksek gelir dağılımı eşitsizliğinin yaşandığı vurgulanmıştır. Ekonometrik analizlerde; gelir dağılımı eşitsizliğinin ekonomik büyüme üzerinde negatif ve istatistiksel olarak önemli derecede etkisi olduğu bulunmuştur. Düşük gelir gruplarının büyümeden daha fazla faydalanmasında, vergiler ve transferler

yoluyla yeniden dağıtım politikalarının önemli araçlar olduğu, ancak bu araçların büyümeyi zayıflatmaması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca, gelir dağılımı eşitsizliğiyle mücadele edilerek toplumların daha adil ve ekonomileri daha güçlü hale getirilmesinde kaliteli bir eğitime ulaşma konusunda fırsat eşitliğinin sağlanmasının önemi vurgulanmıştır (Cingano, 2014: 1-29).

Yoksulluk üzerine uluslararası alanda, yukarıda özetlenen çalışmalar dışında, çok çeşitli amaçlarla yapılan birçok ekonometrik çalışma da söz konusudur. Yapılan çalışmalar daha çok yoksulluğun nedenleri, belirleyicileri ve dinamikleri üzerinde yoğunlaşmıştır. Çalışmalarda yoksulluğu azaltmak ve ortadan kaldırmak için öncelikli olarak hangi politikalara, reform ve projelere ihtiyaç duyulduğu, yoksulluğun şiddeti, yoğunluğu, boyutu gibi kavramlar çeşitli yoksulluk türlerine göre, kırsal, kentsel, ülke genelinde ve bölgesel düzeyde dağılımı gibi hususlar analiz edilmeye çalışılmıştır. Türkiye'de ise yoksulluk konusunda yapılan çalışmalar genellikle yoksulluğun tanımlayıcı analizi üzerinde yoğunlaşmıştır (Kaya, 2011: 62, 71):

Dünyada ve Türkiye'de yoksulluk analizi üzerine yapılmış literatürde yer alan diğer ekonometrik çalışmalara ilişkin kaynaklar, çalışmaların kapsadığı dönem, yapılan analizlere konu ülkeler ve elde

edilen sonuçların özet bulgularına aşağıda yer verilmiştir: (Barışık ve Kasap, 2012; Kaya, 2011;),

■ Sosyal harcamalar gelir eşitsizliğini azaltırken, vergileri düşürmek ise büyümeyi artırmaktadır (Alesina ve Rodrik, 1994).

■ Gelirin önemli düzeyde eşitsiz dağıldığı ülkelerde, yoksulluk eşitsizliği azaltmadan düşürülememektedir. Yoksulluk oranları ile büyüme ilişkisinde belirleyici olan, başlangıç koşullarıdır. Yoksulluğun azalması açısından en ideal durum büyümeyle birlikte eşitsizliğin azalmasıdır (Ravallion, 1997 ve 2004).

■ Ekonomik kalkınmada Kuznets hipotezi geçerli değildir, ekonomik büyüme gelir dağılımına karşı yansızdır (Ghura; Leite ve Tsangarides, 2002). Türkiye için test eden çalışmada Kuznets eğrisinin Ters U şeklinde değil U şeklinde bulmuştur (Tokathoğlu ve Atan, 2007).

■ Gelir dağılımı eşitsizliği, okulla kayıt oranları ve eğitime yapılan kamu harcamalarının etkisi ile açıklanabilir (Checchi, 2003).

■ Yoksullukla işgücüne katılım arasında güçlü bir ilişki vardır. Kent yoksullarında işçi ücretleri ana gelir kaynağı olduğu için, özellikle kent yoksulluğu ile işgücü katılımı arasında güçlü bir ilişki vardır (Odhiambo ve Manda, 2003).

■ Gelir eşitsizliğindeki artış ile yükseköğrenime kayıt olma ara-

sında negatif bir ilişki vardır (Sl-ywester, 2003).

■ Hızlı büyüme ile eşitsizlik artışı arasında sistematik bir ilişki olmamakla birlikte, başlangıçtaki eşitsizlik seviyesi de büyümenin önemli bir açıklayıcısı değildir (Bingsten ve Levin, 2004).

■ Gelişmekte olan ülkelerde ekonomik büyüme ile birlikte yoksulluk azalmaktadır. Yoksulluktaki azalma oranı ekonomik büyümeyle orantılıdır. Doğu Avrupa ve Asya'nın merkezi hariç olan yerlerde yoksulluğun büyüme esnekliği -2,79 olarak hesaplanmıştır (Adams, 2004).

■ Türkiye'de 1994-2002 döneminde gerçekleşen ekonomik büyümenin yoksulluğu azaltmada ve gelir eşitsizliğini daha adil hale getirmede yeterli olmadığı, diğer bir deyişle, bu dönemdeki ekonomik büyümenin yoksul odaklı olmadığı belirlenmiştir (World Bank, 2005).

■ Türkiye'de sosyal transferlerin gelir eşitsizliğini azaltıcı bir yapı sergilediği gözlenmiştir. Ayrıca, transferlerin yoksulluk üzerindeki etkisi olması gerekenden daha düşük çıkmıştır. Beklenenin aksine, yoksulluğu azaltmayı hedefleyen transfer türlerinden yararlanan kesimin içindeki yoksul olmayanların oranı oldukça yüksek çıkmıştır (Demir Şeker, 2008).

■ İşsizlik yoksulluk üzerinde önemli bir belirleyicidir. Tek ebeveynli ailelerde yoksulluk yoğun-

dur. Transfer harcamaları ve ücret eşitsizlikleri yoksulluk üzerinde önemli belirleyicidir (Hoover; Ender ve Freeman, 2008).

■ Yoksullukla mücadelede, ekonomik büyümenin gerekli olduğu ancak, ekonomik büyümenin tek başına yeterli olmadığı, yoksullukla işsizlik arasındaki kuvvetli bağın ve çalışan yoksulların varlığı, hem işsizlikle mücadeleye hem de istihdamın niteliğinin iyileştirilmesine ve kayıt dışı istihdamla mücadeleye yönelik alınması gereken tedbirlerin önemine bağlıdır (Metin, 2011).

IV. YÜKSELEN EKONOMİLERDE YOB ANALİZ SONUÇLARI

Ülkeler düzeyinde ayrı ayrı olmak üzere, büyümenin yoksulluğu azaltıp azaltmadığı, başka bir deyişle, büyümenin o ülkede yoksul yanlı olup olmadığı analiz edilmiştir. Bu çerçevede söz konusu dönemlerdeki "En düşük %20'lik gelir grubunun Dönem Kişi Başına GSYİH Yıllık Ortalama % Değişimi g (p)", "Dönem Kişi Başına GSYİH Yıllık Ortalama % Değişimi (g)" ve ülkelerin gini katsayıları (G) baz alınarak bu ülkelerde gerçekleşen büyümenin YOB olup olmadığı hipotezi test edilmiştir:

H: Ekonomik büyüme yoksulluğu azaltmaktadır: Büyümenin yoksulluğu azaltıp azaltmadığı, başka bir deyişle, büyümenin o

ülkede yoksul yanlısı olup olmadığının ve "yoksulluğun azaltılması hem ekonomik büyüme hem de gelir dağılımına bağlıdır" hipotezleri test edilmiştir.

Analiz Dünya Bankası gelir grubu sınıflandırılmasında üst orta gelirli ülkeler arasında yer alan, analizde kullanılan verilere sahip 30 ülkeyi kapsamaktadır. Temelde 1990-2013 dönemi analiz kapsamına alınırken, analiz edilen dönemlerdeki başlangıç ve bitiş yılının farklılığına göre farklı sonuçlar elde edildiğinden, bu dönem kendi içinde alt dönemlere ayrılarak daha kısa dönemli analizlere de yer verilmiştir. Bu çerçevede analiz aşğıdaki dönemleri kapsamaktadır: 1990-2013, 1990-2002, 1994-2002, 1994-2007, 2002-2013 ve 2007-2013.

Gelire göre sıralı %20'lik gelir dağılımı, %20'lik gruplar halinde ortalama hane geliri ve %20'lik

grupların birikimli olarak ortalama hane gelirleri ve büyüme oranları hesaplanmıştır. Bu kapsamda:

g = Dönem Kişi Başına GSYİH Yıllık Ortalama % Değişimi

$g(p)$ = Büyüme-yoksulluk eğrisi = En düşük %20'lik gelir grubunun Dönem Kişi Başına GSYİH Yıllık Ortalama % Değişimi

G = Dönem gini katsayısını temsil etmektedir.

p , 0 ile 100 arasında değerler aldığı için, $g(p)$ 'nin değerleri de değişmektedir.

$P = 100$ olunca, $g(p) = g$ olacaktır yani o ülkede ortalama büyüme oranıyla en alt gelir grubunda yer alan kişilerin (burada yoksullar olarak ifade edeceğimiz) gelir artışı birbirine eşit olmaktadır. $g(p)$ ve g 'nin aldığı değerlere göre o ülkede söz konusu dönemde gerçekleşen büyümeyle ilgili aşağıdaki tabloda özetlenen 3 farklı sonuç ortaya çıkmaktadır:

Tablo 2: Alternatif Büyüme Durumları

Alternatif Büyüme Durumları	Büyümenin Niteliği ve Sonuçları
$g(p) > g$	Bu durumda, büyüme yoksul odaklı olarak gerçekleşmektedir. Gelir dağılımı (G) iyileşmekte (gini katsayısı düşmekte diğer bir deyişle eşitsizlik azalmaktadır) ve Lorenz eğrisi yukarıya doğru kaymaktadır.
$0 < g(p) < g$	Bu durumda yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır. Bu duruma, "trickle-down" büyüme denilmektedir. Yani, gelir artışı sırasında gelir dağılımı (G) bozulurken, büyümenin bir miktar yoksul kesimlere de faydası olmaktadır.
$g(p) < 0$ ve $g > 0$ p 'nin tüm değerleri için	Bu duruma yoksullaştırıcı büyüme (immiserising growth) denilmektedir. Pozitif büyüme oranlarına rağmen yoksulluk artmaktadır. Yani, gelir artışı sırasında gelir dağılımı (G) bozulmakta, büyümenin yoksul kesimler üzerinde pozitif bir etkisi OLMAMAKTADIR.

YOB üzerine 30 ülkenin söz konusu dönemlerdeki sonuçlarının tamamı ayrıntılı şekilde çalışmanın EK:1'inde yer almakta olup, bu ülkelerden G20 üyesi yükselen ekonomilere ve 30 ülkenin ortalamalarına ilişkin özet sonuçlarına ise Tablo 3'te yer verilmiştir.

Tablo 3'te görüldüğü üzere, 30 ülkenin 1990-2013 ortalama sonuçları baz alındığında; bu dönemde kişi başına geliri (g) ortalama olarak %2.57 oranında artarken yoksulların gelir ise g (p) ise %3.39 oranında artmıştır.

Yani $g(p) > g$ olmuş, diğer bir deyişle büyüme yoksul odaklı olarak gerçekleşmiştir. Aradaki pozitif fark olan %0.82 ise bu dönemde bu ülkelerde gelir dağılımının (G) iyileşmesinden (gini katsayısı düşmesi diğer bir deyişle eşitsizlik azalması) kaynaklanmıştır. Benzer durum, farklı oranlarda da olsa, 1990-2002, 2002-2013, 1994-2007 ve 2007-2013 döneminde de gerçekleşmiştir.

YOB'nin en yoğun yaşandığı (g (p) - g farkının en büyük olduğu) dönemler ise %1.60 ile 2002-2013 dönemi ve %1,57 ile 2007-2013 dönemi olmuştur. Bu da özellikle 2007 yılında başlayan küresel kriz sonrasında uygulanan iktisadi ve sosyal politikaların, bazı ülkeler hariç olmak üzere, bu ülkelerde yoksulların durumunu göreceli olarak iyileştirdiğini göstermektedir. Ancak Türkiye'de bu dönemde ortalama-

nın aksi bir sonuç görünmektedir. Türkiye'de 2007-2013 döneminde (g) ortalama olarak yıllık bazda %1,93 oranında artarken g (p) ise sadece %1,88 oranında artmıştır.

Analiz kapsamındaki 30 ülkenin 1994-2002 dönemindeki büyüme trendleri ise diğer dönemlerden farklı bir sonuç vermiştir. Bu dönemde (g) ortalama olarak %2,35 oranında artarken g (p) ise sadece % 2,10 oranında artmıştır. Yani g (p) < g olmuş, diğer bir deyişle g (p) - g farkı negatif (-0.26%) gerçekleşmiştir. Bu dönemdeki $0 < g(p) < g$ durumundan dolayı, yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmış ve "trickle-down" ² büyüme gerçekleşmiştir.

Tablo 3 ve Grafik 1'de görüldüğü üzere, G20 üyesi 6 yükselen ekonomi baz alındığında ise; genel olarak $g(p) > g$ olduğunu, diğer bir deyişle büyümenin yoksul odaklı olarak gerçekleştiği söylenebilir. Ancak Çin'de söz konusu dönemlerin tamamında, G.Afrika'da 1990-2013 ve 2002-2013 dönemlerinde ve Türkiye'de 2002-2013 döneminde ise $g(p) < g$ olmuş, diğer bir deyişle $g(p) - g$ farkı negatif gerçekleşmiştir. Diğer bir deyişle bu ülkelerde $0 < g(p) < g$ durumunun görüldüğü, yoksulluğun azaldığı, ancak eşit-

2- En düşük %20'lik gelir grubunun Dönem Kişi Başına GSYİH Yıllık Ortalama % Değişiminin (g (p)) pozitif ancak Dönem Kişi Başına GSYİH Yıllık Ortalama % Değişimden (g) düşük olması ($0 < g(p) < g$) durumudur. Bu durumda yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır. Yani, gelir artışı sırasında gelir dağılımı (G) bozulurken, büyümenin bir miktar yoksul kesimlere de faydası olmaktadır.

Tablo 3: Yükselen Ekonomilerin YOB Özet Sonuçları

Ülkeler	Dönem 1	Dönem 2	(g)*	g (p)**	g (p)-g***	SONUÇ
Brezilya	1990	2013	1.65%	3.38%	1.73%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Brezilya	1990	2002	0.91%	1.84%	0.93%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Brezilya	2002	2013	2.46%	5.09%	2.63%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Çin	1990	2013	9.10%	6.35%	-2.75%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Çin	1990	2002	8.65%	5.22%	-3.43%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Çin	2002	2013	9.60%	7.60%	-2.00%	4 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Güney Afrika	1990	2013	0.86%	0.50%	-0.36%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Güney Afrika	1990	2002	-0.17%	-0.01%	0.16%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Güney Afrika	2002	2013	2.00%	1.06%	-0.94%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Meksika	1990	2013	1.17%	2.05%	0.88%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Meksika	1990	2002	1.11%	1.79%	0.68%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Meksika	2002	2013	1.23%	2.33%	1.10%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Rusya Federasyonu	1990	2013	0.86%	3.16%	2.30%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Rusya Federasyonu	1990	2002	-2.31%	1.29%	3.60%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Rusya Federasyonu	2002	2013	4.44%	5.23%	0.80%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Türkiye	1990	2013	2.43%	2.66%	0.22%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Türkiye	1990	2002	1.44%	1.89%	0.45%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Türkiye	2002	2013	3.53%	3.50%	-0.03%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
30 Ülke Ortalama	1990	2013	2.57%	3.39%	0.82%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
30 Ülke Ortalama	1990	2002	1.30%	1.44%	0.14%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
30 Ülke Ortalama	2002	2013	4.01%	5.61%	1.60%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
30 Ülke Ortalama	1994	2002	2.35%	2.10%	-0.26%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
30 Ülke Ortalama	1994	2007	3.70%	4.15%	0.44%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
30 Ülke Ortalama	2007	2013	2.46%	4.03%	1.57%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.

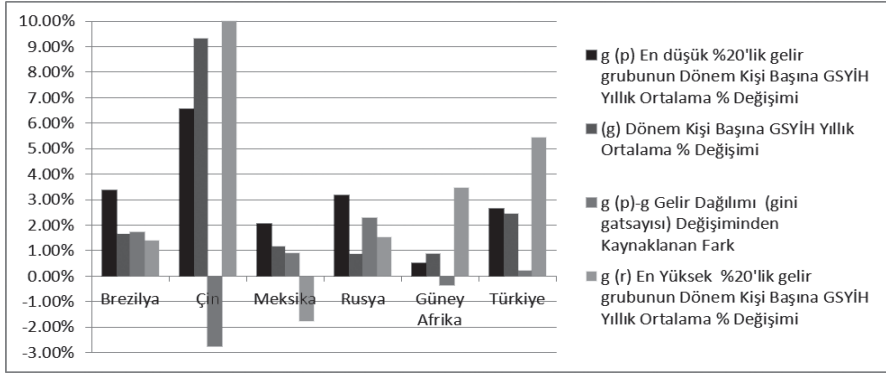
* (g) Dönem Kişi Başına GSYİH Yıllık Ortalama % Değişimi

** g (p) En düşük %20'lik gelir grubunun Dönem Kişi Başına GSYİH Yıllık Ortalama % Değişimi

*** g (p)-g Gelir Dağılımı (gini katsayısı) Değişiminden Kaynaklanan Fark

sizlik artmasından dolayı söz konusu dönemlerde “trickle-down” bir miktar yoksul kesimlere de fayda büyüme gerçekleştiği söylenebilir. Yani, gelir artışı sırasında gelir da-

Grafik 1: Bazı G-20 Üyesi Yükselen Ekonomilerin 1990-2013 Dönemi YOB Düzeyleri

“Trickle-down” büyümenin en yoğun yaşandığı ülke Çin olmuştur. Çin'de yaşanan yüksek büyüme oranlarına rağmen, bu büyümeden yoksullar yeterince faydalanamamıştır. Çin'de büyümenin yoğun yaşandığı bu dönemlerde gelir dağılımı (G) bozulmuştur. Nitekim Çin'de gini katsayısı 1990 yılında 0,3243 iken, 1999 yılında 0,3923 ve 2010 yılında ise 0,4206 gerçekleşmiş, diğer bir deyişle eşitsizlik artmıştır. Diğer yandan, bu dönemde Brezilya, Meksika ve de Rusya'da en düşük gelir grubunun gelir düzeyindeki artış, diğer gelir gruplarının gelir düzeyindeki artışın üzerinde gerçekleşerek bu ülkelerdeki büyüme YOB olarak gerçekleşmiştir.

30 ülkenin 1990-2013 dönemi sonuçları baz alındığında; bu dö-

ğılımı (G) bozulurken, büyümenin bir miktar yoksul kesimlere de faydası olmuştur.

nemde YOB konusunda en başarılı ülke Angola olmuştur. Angola'da (g) ortalama olarak %2,40 oranında artarken g (p) %8,51 oranında artmıştır. Yani g (p) > g olmuş, diğer bir deyişle büyüme yoksul odaklı olarak gerçekleşmiştir. Aradaki pozitif fark olan %6,11 ise bu dönemde gelir dağılımının (G) iyileşmesinden (gini katsayısı düşmesi diğer bir deyişle eşitsizlik azalması) kaynaklanmıştır. Angolo'da büyümenin yoğun yaşandığı bu dönemlerde gelir dağılımı (G) daha eşitlikçi hale gelmiştir. Nitekim Angolo'da gini katsayısı 2000 yılında 0,5864 iken, 2009 yılında 0,4266 olarak gerçekleşmiş, eşitsizlik azalmıştır.

YOB konusunda ikinci en başarılı ülke ise Panama olmuştur. Panama'da (g) ortalama olarak %4,10 oranında artarken g (p) %9,14 ora-

nında artmıştır. Aradaki pozitif fark olan %5,04 ise bu dönemde gelir dağılımının (G) iyileşmesinden kaynaklanmıştır. Nitekim Panama'da gini katsayısı 1991 yılında 0,5819 iken, 2012 yılında 0,5190 olarak gerçekleşmiş, diğer bir deyişle eşitsizlik azalmıştır.

Diğer yandan YOB konusunda (g(p)-g farkı negatif) başarısız olan Kolombiya (-0,19%), Romanya (-0,34%), Macaristan (-0,86%) ve Makedonya'da (-1,85%) büyüme $0 < g(p) < g$ olduğundan "trickle-down" büyüme olarak gerçekleşmiştir. Örneğin Kolombiya'da

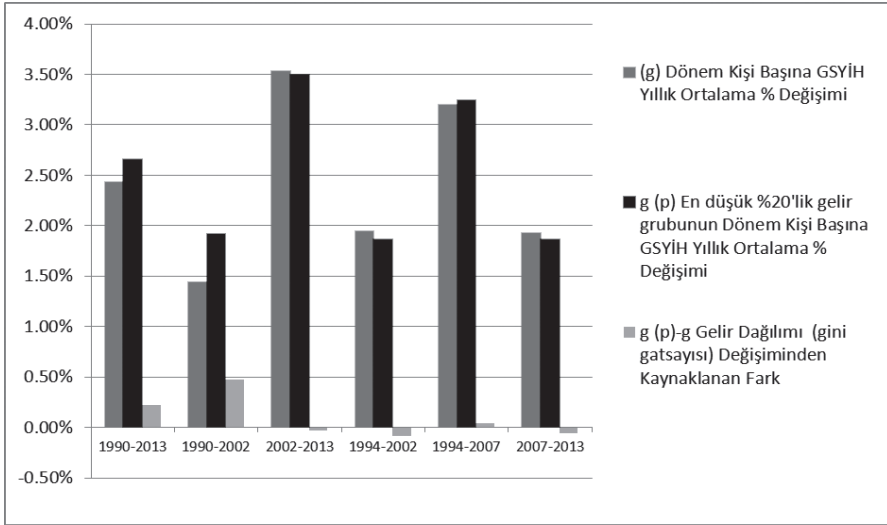
gini katsayısı 1991 yılında 0,5132 iken, 2012 yılında ise 0,5353 olarak gerçekleşirken, Makedonya'da 1998 yılında 0,2813 iken, 2008 yılında ise 0,4420 olarak gerçekleşmiş, diğer bir deyişle bu ülkelerde eşitsizlik artmıştır.

Türkiye'de Farklı Dönemlerde Yoksul Odaklı Büyüme

Sonuçları:

Türkiye'de büyümenin yoksulluğu azaltıp azaltmadığı, başka bir deyişle, büyümenin yoksulluğu olup olmadığı yönünde yapılan analizlerde aşağıdaki sonuçlara varılmıştır (Grafik 2):

Grafik 2: Türkiye'de Farklı Dönemlerde YOB Düzeyleri

■ 1990-2013 döneminde kişi başına gelir (g) ortalama olarak %2,43 oranında artarken, yoksulların geliri ise g (p) %2,66 oranında artmıştır. Yani $g(p) > g$ olmuş, büyüme yoksul odaklı olarak gerçekleşmiştir. Aradaki pozitif fark olan %0,22 ise bu dönemde gelir dağılımının (G) iyileşmesinden (gini katsayısı düşmesi diğer bir deyişle eşitsizlik azalması) kaynaklanmıştır.

■ 1990-2002 döneminde kişi başına gelir (g) ortalama olarak %1,44 oranında artarken, yoksulların geliri ise g (p) %1,89 oranında artmıştır. Yani $g(p) > g$ olmuş, diğer bir deyişle büyüme yoksul odaklı olarak gerçekleşmiştir. Aradaki pozitif fark olan %0,45 ise bu dönemde gelir dağılımının (G) iyileşmesinden kaynaklanmıştır.

■ 1994-2002 döneminde (g) ortalama olarak yıllık bazda %1,95 oranında artarken g (p) ise sadece %1,86 oranında artmıştır. Diğer bir deyişle g (p) - g farkı negatif (-0,09%) gerçekleşmiştir. Bu dönemdeki $0 < g(p) < g$ durumundan dolayı "trickle-down" büyüme gerçekleşmiştir. Diğer bir deyişle ekonomik büyüme yoksulluğu azaltmada ve gelir eşitsizliğini daha adil hale getirmede yeterli olmamış, ekonomik büyümenin yoksul odaklı gerçekleşmemiştir. Bu dönemde Türkiye'nin ekonomik büyümesi gerek kendi iç dinamiklerinden kaynaklanan 1994 ve 2000-2001 ekonomik krizleri gerekse 1997-1998 Uzakdoğu Asya ve Rusya ekonomik krizlerinin olumsuzluklarından negatif etkilendirilmiştir.

■ 1994-2007 döneminde (g) ortalama olarak yıllık bazda % 3,30 oranında artarken g (p) ise sadece % 3,24 oranında artmıştır. Diğer bir deyişle g (p) - g farkı negatif (-0,05%) gerçekleşmiştir. Bu dönemdeki $0 < g(p) < g$ durumundan

dolayı "trickle-down" büyüme gerçekleşmiştir. Gelir artışı sırasında gelir dağılımı (G) bozulurken, büyümenin bir miktar yoksul kesimlere de faydası olmuştur.

■ 2002-2013 döneminde (g) ortalama olarak yıllık bazda % 3,53 oranında artarken g (p) ise sadece % 3,50 oranında artmıştır. Diğer bir deyişle g (p) - g farkı negatif (-0,03%) gerçekleşmiştir. Bu dönemdeki $0 < g(p) < g$ durumundan dolayı "trickle-down" büyüme gerçekleşmiştir.

■ 2007-2013 döneminde (g) ortalama olarak yıllık bazda %1.92 oranında artarken g (p) ise sadece %1,86 oranında artmıştır. Diğer bir deyişle g (p) - g farkı negatif (-0,06%) gerçekleşmiştir. Bu dönemdeki $0 < g(p) < g$ durumundan dolayı "trickle-down" büyüme gerçekleşmiştir. Gelir artışı sırasında gelir dağılımı (G) bozulurken, büyümenin bir miktar yoksul kesimlere de faydası olmuştur. Ancak, küresel kriz, gelir dağılımındaki eşitsizliğin artmasına neden olarak Türkiye'de daha fazla yoksullar üzerinde olumsuz etkilerini hissettirmiştir.

Yukarıda özetlemeye çalışılan aralarında Türkiye'nin de olduğu 30 ülkenin 1990-2013 ve alt dönemlerini kapsayan YOB üzerine analiz, dönemlerdeki başlangıç ve bitiş yılının farklılığına göre farklı sonuçlar vermektedir. Performans farklılığı temelde ülkelere özgü du-

rumların yanı sıra, hangi periyodun dikkate alınmış olmasından kaynaklanmaktadır. Ancak elde edilen sonuçlar bu hususta literatürde yer alan çalışma sonuçlarına, farklı dönemler ve farklı ülkeleri kapsamına rağmen, temelde paralel sonuçlar vermiştir:

■ Dolar ve Kraay'ın (2004) 1960-2000 dönemine ait 92 ülke verileriyle yaptıkları çalışmada elde ettiği "yoksulların koşullarındaki iyileşmeler açısından büyümenin tek başına yeterli olmadığı sonucu"na paralel bir sonuç elde edilmiştir.

Ancak elde ettiğimiz sonuç Dolar ve Kraay'ın 80 ülkenin 40 yıllık göstergelerini dikkate alarak yaptığı çalışmada elde ettiği, "yoksulların (en fakir %20'lik gelir grubunun) geliri kişi başına düşen GSYİH'daki artış kadar, yani büyüme oranı kadar artmaktadır" sonucundan farklıdır.

■ Ravallion'un (2004) 47 ülkenin 1980-90'lara ait verilerini kapsayan çalışmasında elde ettiği "gelişmekte olan ülkelerdeki yoksulların, hem artan refahın getirilerinden, hem de daralmanın negatif etkilerinden etkilendikleri, yoksulluk oranları ile büyüme ilişkisinde belirleyici olanın başlangıç koşulları olduğunu ve yoksulluğun azalması açısından en ideal durumun büyümeyle birlikte eşitsizliğin azalması olduğu" sonucuna paralel bir sonuç elde edilmiştir.

■ Heltberg'in (2004) "gelir eşitsizliğinin yoksulluğun büyüme esnekliğini ciddi biçimde etkilediği, başlangıçtaki eşitsizlik seviyesinin büyüme için olumsuz bir koşul oluşturduğu, bu nedenlerle büyümenin yoksulluğun azalmasına olumlu katkıda bulunması için eşitsizliği azaltma ya da en azından daha da artmasını önleme yollarına gidilmesi gerektiği" sonucuna paralel bir sonuç elde edilmiştir.

■ Nashcold'un (2004) "BKH'nin 1. amacı olan 2015 yılında yoksulluğun yarı yarıya azaltılması için, gelir dağılımını iyileştirirken, en azından daha da kötüleşmesini önlerken, aynı zamanda da daha yüksek büyüme oranlarına erişilmesi gerektiği" sonucuna paralel bir sonuç elde edilmiştir.

■ Dünya Bankası'nın bazı kuruluşlarla birlikte YOB üzerine, biri 1990'lar diğeri ise 2000'lerin başı olmak üzere en az iki hane halkı anketleri kullanılarak, 14 ülke örneği ile yaptığı çalışmada elde ettiği: "büyüme ile yoksulluğun azaltılması arasında güçlü bir ilişki olduğu, büyüme ve düşük düzeydeki gelir eşitsizliğinin yoksulluğun azaltılmasında etkili olduğu" sonucuna paralel bir sonuç elde edilmiştir.

Ayrıca, Banka'nın Türkiye'de 1994-2002 dönemini kapsayan çalışmasında elde ettiği: "ekonomik büyümenin yoksulluğu azaltmada ve gelir eşitsizliğini daha adil hale

getirmede yeterli olmadığı, diğer bir deyişle, bu dönemdeki ekonomik büyümenin yoksul odaklı olmadığı" sonucuna paralel olarak "trickle-down" büyüme olduğu sonucu elde edilmiştir.

■ Karay (2005) tarafından yapılan çalışmada elde edilen; "yoksulluktaki değişim ortalama gelirdeki artış, yoksulluğun büyümeye olan duyarlılığı ve gelir dağılımındaki değişime bağlıdır" sonucuna paralel bir sonuç elde edilmiştir.

■ Bourguignon (2003) tarafından yapılan çalışmada elde edilen "başlangıç gelir seviyesi ne kadar yüksek, buna karşın başlangıç eşitsizlik seviyesi ne kadar düşük ise büyümenin yoksulluğu azaltma etkisinin o kadar yüksek olacağı" sonucuna paralel bir sonuç elde edilmiştir.

■ Besley ve Cord (2007) tarafından Bangladeş, Brezilya, Gana, Hindistan, Endonezya, Tunus, Uganda ve Vietnam'ın 1990'lı ve 2000'li yılların başı arasındaki yoksulluk, büyüme ve eşitsizlik eğilimleri baz alınarak ekonomik büyümenin yoksul odaklı olup olmadığı yönünde yapılan çalışmada elde edilen: "yüksek büyüme gerçekleştiren ülkelerde, yoksullukta düşüşler de daha hızlı olmaktadır" sonucuna birçok ülke için paralel sonuçlar elde edilirken, başta Çin olmak üzere bazı ülkelerde ise farklı sonuçlar elde edilmiştir.

V. SONUÇ

Hükümetlerin dönemsel olarak farklı öncelikleri olmasına rağmen, vatandaşlarının refah düzeyini ve yaşam kalitelerini yükseltmeyi hedeflemeleri çoğu zaman önceliklerin başında yer almaktadır. Daha yüksek refah seviyesi veya kalkınmışlık düzeyi daha yüksek gelirle birlikte daha iyi eğitim, sağlık, adalet, çevre ve diğer sosyo-ekonomik ortam ile oluşturulmaya ve daha kapsayıcı ve sürdürülebilir hale getirilmeye çalışılmaktadır. Ekonomik büyüme kapsayıcı olmadığı sürece yoksulluğu azaltma, gelir dağılımını daha adil bir duruma getirme ve istihdam yaratma konusunda başarılı olamamaktadır.

YOB ekonomik büyümeyi hedef alırken, aynı zamanda büyümenin gelir dağılımına etkisi üzerinde odaklanan ve bunun sonucunda yoksulluğu azaltan büyümedir. Eşitsizlik yoksulluk seviyesinin büyüme oranına olan duyarlılığını azaltsa da, büyüme yoksulluğun azaltılmasında temel belirleyicidir. Yükselen ekonomilerde yoksul odaklı büyüme üzerine ampirik çalışmalarda analiz edilen dönemlere bağlı olarak aynı ülkeler için dahi farklı sonuçlar elde edilmiştir. Uygulanan YOB politikaları ile istihdam yaratılarak, eşitsizlikleri azaltarak ve yoksulların gelirlerini artırarak bir ülkedeki ekonomik büyümenin yoksul kesimin geliri üzerindeki artırıcı etkisinin yoksul

olmayanların gelirleri üzerindeki artırıcı etkisinden daha fazla olması amaçlanmaktadır.

Küresel düzeyde olduğu gibi Türkiye'de de genel olarak ekonomik büyüme yoksulluğu azaltmada ve gelir eşitsizliğini daha adil hale getirmede yeterli olamamış, ekonomik büyüme yoksul odaklı gerçekleşmemiştir. Türkiye'de başta cinsiyet eşitliği olmak üzere, kalkınma düzeyinin ve performansının artırılmasında, insanı merkeze alan, fırsat eşitliği sağlayarak beşeri sermayeyi ve yaşam kalitesini yükseltecek, yoksul odaklı sürdürülebilir, kapsayıcı büyüme ve kalkınma politikaları uygulanmalıdır.

Türkiye gibi orta gelirli ülkelerde yoksulluğun azaltılması açısından en etkin yöntem, mevcut gelirin yeniden dağıtımıdır. Bu çerçevede,

Türkiye'nin gerek maliye politikası araçları yoluyla fon tahsisini gerekse uluslararası kuruluşlardan sağladığı fonları kendi önceliklerini ve eksikliklerini dikkate alarak yoksul insanların lehine yeniden dağıtılarak beşeri sermayeyi artırması önemlidir. Kamu harcamalarının kalkınma için ihtiyaç duyulan öncelikli alanlara yönlendirilmesi, kamu harcamalarının, bir yandan ekonomik büyümeye katkı sağlarken aynı zamanda yoksulların bu büyümeden istifade etmeleri de sağlanmalıdır. Ülkeler, büyüme hedefinden sapmadan, ancak büyümenin gelir dağılımındaki eşitsizliği azaltmasını da dikkate alarak, vergiler ve transferler yoluyla yeniden dağıtım politikalarıyla düşük gelir gruplarının büyümeden daha fazla faydalanmasını hedeflemelidir.

EK 1: Dünya Bankası Gelir Grubu Sınıflandırılmasında Üst Orta Gelirli Ülkeler Arasında Yer Alan 30 Ülke Üzerine YOB Analiz Sonuçları

Ülkeler	Dönem 1	Dönem 2	Dönem Kişi Başına GSYİH Yıllık Ortalama % Değişimi (g)	En düşük %20 'lik gelir grubunun Dönem Kişi Başına GSYİH Yıllık Ortalama % Değişimi (p)	Gelir Dağılımından Gelen Fark g (p) - g	SONUÇ
Angola	1990	2013	2.40%	8.51%	6.11%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Angola	1990	2002	-0.98%	2.49%	3.47%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Angola	1994	2002	4.37%	9.38%	5.01%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Angola	1994	2007	7.03%	14.67%	7.65%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Angola	2002	2013	6.22%	15.48%	9.26%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Angola	2007	2013	2.07%	9.06%	6.99%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Arnavutluk	1990	2013	3.86%	3.78%	-0.08%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Arnavutluk	1990	2002	2.59%	1.95%	-0.64%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Arnavutluk	1994	2002	6.94%	6.25%	-0.69%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Arnavutluk	1994	2007	6.72%	6.57%	-0.16%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Arnavutluk	2002	2013	5.26%	5.82%	0.55%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Arnavutluk	2007	2013	4.34%	4.78%	0.44%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Azerbaycan	1990	2013	2.94%	4.08%	1.14%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Azerbaycan	1990	2002	-3.82%	-2.61%	1.20%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Azerbaycan	1994	2002	4.31%	5.58%	1.26%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Azerbaycan	1994	2007	10.06%	11.29%	1.23%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Azerbaycan	2002	2013	10.86%	11.91%	1.05%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Azerbaycan	2007	2013	3.83%	4.80%	0.97%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Belarus	1990	2013	3.30%	3.13%	-0.17%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Belarus	1990	2002	0.06%	-1.42%	-1.48%	g (p) < 0 ve g > 0 olduğundan yoksullaştıran büyüme (immiserising growth).

Belarus	1994	2002	4.18%	2.11%	-2.07%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Belarus	1994	2007	6.38%	5.49%	-0.89%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Belarus	2002	2013	6.96%	8.33%	1.38%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Belarus	2007	2013	4.49%	6.06%	1.57%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Botsvana	1990	2013	2.79%	2.40%	-0.39%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Botsvana	1990	2002	2.27%	-1.04%	-3.31%	g (p) < 0 ve g > 0 olduğundan yoksullaştırıcı büyüme (immiserising growth).
Botsvana	1994	2007	3.47%	2.16%	-1.32%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Botsvana	1994	2002	2.85%	-0.69%	-3.54%	g (p) < 0 ve g > 0 olduğundan yoksullaştırıcı büyüme (immiserising growth).
Botsvana	2002	2013	3.36%	6.30%	2.94%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Botsvana	2007	2013	2.43%	5.81%	3.38%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Brezilya	1990	2013	1.65%	3.38%	1.73%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Brezilya	1990	2002	0.91%	1.84%	0.93%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Brezilya	1994	2002	0.80%	1.87%	1.07%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Brezilya	1994	2007	1.57%	3.28%	1.71%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Brezilya	2002	2013	2.46%	5.09%	2.63%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Brezilya	2007	2013	2.16%	4.67%	2.51%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Bulgaristan	1990	2013	2.17%	2.45%	0.28%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Bulgaristan	1990	2002	0.57%	2.09%	1.52%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Bulgaristan	1994	2007	4.28%	2.81%	-1.47%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Bulgaristan	1994	2002	2.49%	-1.13%	-3.62%	g (p) < 0 ve g > 0 olduğundan yoksullaştırıcı büyüme (immiserising growth).
Bulgaristan	2002	2013	3.94%	2.83%	-1.11%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Bulgaristan	2007	2013	1.31%	-2.36%	-3.67%	g (p) < 0 ve g > 0 olduğundan yoksullaştırıcı büyüme (immiserising growth).

Çin	1990	2013	9.31%	6.55%	-2.76%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Çin	1990	2002	9.04%	5.60%	-3.44%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Çin	1994	2002	7.96%	4.11%	-3.85%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Çin	1994	2007	9.12%	5.73%	-3.39%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Çin	2002	2013	9.60%	7.60%	-2.00%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Çin	2007	2013	8.45%	6.97%	-1.47%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Dominik C.	1990	2002	3.85%	2.64%	-1.21%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Dominik C.	1990	2013	3.83%	4.64%	0.81%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Dominik C.	1994	2002	4.21%	2.43%	-1.78%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Dominik C.	1994	2007	4.23%	4.40%	0.18%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Dominik C.	2002	2013	3.81%	6.87%	3.06%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Dominik C.	2007	2013	3.44%	6.22%	2.78%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Ekvator	1990	2013	1.41%	4.05%	2.64%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Ekvator	1990	2002	0.23%	1.78%	1.55%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Ekvator	1994	2002	-0.08%	0.59%	0.68%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Ekvator	1994	2007	0.96%	2.05%	1.09%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Ekvator	2002	2013	2.71%	6.58%	3.87%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Ekvator	2007	2013	2.75%	8.42%	5.66%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Güney Afrika	1990	2013	0.86%	0.50%	-0.36%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Güney Afrika	1990	2002	-0.17%	-0.01%	0.16%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Güney Afrika	1994	2002	0.65%	-1.00%	-1.65%	g (p) < 0 ve g > 0 olduğundan yoksullaştırıcı büyüme (immiserising growth).

Güney Afrika	1994	2007	1.70%	-0.25%	-1.95%	g (p) < 0 ve g > 0 olduğundan yoksullaştırıcı büyüme (immiserising growth).
Güney Afrika	2002	2013	2.00%	1.06%	-0.94%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Güney Afrika	2007	2013	0.83%	1.14%	0.31%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
İran	1990	2013	2.43%	3.81%	1.38%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
İran	1990	2002	2.45%	3.49%	1.05%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
İran	1994	2002	2.61%	3.48%	0.87%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
İran	1994	2007	3.47%	4.92%	1.45%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
İran	2002	2013	2.42%	4.16%	1.74%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
İran	2007	2013	0.42%	1.63%	1.20%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Jamaika	1990	2002	0.89%	-0.83%	-1.73%	g (p) < 0 ve g > 0 olduğundan yoksullaştırıcı büyüme (immiserising growth).
Jamaika	1990	2013	0.66%	1.83%	1.17%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Jamaika	1994	2007	0.47%	-0.14%	-0.61%	g (p) < 0 ve g > 0 olduğundan yoksullaştırıcı büyüme (immiserising growth).
Jamaika	1994	2002	-0.43%	-4.37%	-3.93%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Jamaika	2002	2013	0.41%	4.83%	4.41%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Jamaika	2007	2013	-0.83%	3.05%	3.88%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Kazakistan	1990	2013	2.50%	3.55%	1.04%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Kazakistan	1990	2002	-0.41%	-0.18%	0.23%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Kazakistan	1994	2002	4.31%	5.20%	0.90%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Kazakistan	1994	2007	5.99%	7.77%	1.78%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Kazakistan	2002	2013	5.77%	7.77%	2.00%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Kazakistan	2007	2013	3.37%	4.37%	1.01%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Kolombiya	1990	2013	1.91%	1.72%	-0.19%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Kolombiya	1990	2002	0.76%	-0.82%	-1.58%	g (p) < 0 ve g > 0 olduğundan yoksullaştırıcı büyüme (immiserising growth).
Kolombiya	1994	2007	1.60%	0.55%	-1.05%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.

Kolombiya	1994	2002	0.18%	-0.34%	-0.52%	g (p) < 0 ve g > 0 olduğundan yoksullaştıran büyüme (immiserising growth).
Kolombiya	2002	2013	3.18%	4.56%	1.38%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Kolombiya	2007	2013	2.58%	6.75%	4.16%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Kosta Rika	1990	2002	2.22%	1.42%	-0.80%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Kosta Rika	1990	2013	2.67%	3.41%	0.75%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Kosta Rika	1994	2002	1.65%	-0.23%	-1.88%	g (p) < 0 ve g > 0 olduğundan yoksullaştıran büyüme (immiserising growth).
Kosta Rika	1994	2007	2.85%	3.32%	0.47%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Kosta Rika	2002	2013	3.15%	5.63%	2.48%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Kosta Rika	2007	2013	1.78%	2.69%	0.91%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Macaristan	1990	2013	1.71%	0.85%	-0.86%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Macaristan	1990	2002	1.91%	1.67%	-0.24%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Macaristan	1994	2002	3.32%	3.07%	-0.25%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Macaristan	1994	2007	3.45%	2.61%	-0.84%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Macaristan	2002	2013	1.49%	-0.04%	-1.53%	g (p) < 0 ve g > 0 olduğundan yoksullaştıran büyüme (immiserising growth).
Macaristan	2007	2013	-0.28%	-1.60%	-1.32%	g (p) < 0 ve g > 0 olduğundan yoksullaştıran büyüme (immiserising growth).
Makedonya	1990	2013	0.74%	-1.11%	-1.85%	g (p) < 0 ve g > 0 olduğundan yoksullaştıran büyüme (immiserising growth).
Makedonya	1990	2002	-1.34%	-4.29%	-2.95%	g (p) < 0 ve g > 0 olduğundan yoksullaştıran büyüme (immiserising growth).
Makedonya	1994	2002	0.56%	-3.77%	-4.33%	g (p) < 0 ve g > 0 olduğundan yoksullaştıran büyüme (immiserising growth).
Makedonya	1994	2007	2.01%	-1.63%	-3.64%	g (p) < 0 ve g > 0 olduğundan yoksullaştıran büyüme (immiserising growth).

Makedonya	2002	2013	3.05%	2.48%	-0.57%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Makedonya	2007	2013	1.97%	2.99%	1.02%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Malezya	1990	2013	3.53%	3.85%	0.31%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Malezya	1990	2002	3.83%	5.59%	1.76%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Malezya	1994	2002	2.48%	5.78%	3.30%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Malezya	1994	2007	3.06%	3.30%	0.24%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Malezya	2002	2013	3.20%	1.97%	-1.23%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Malezya	2007	2013	2.56%	4.13%	1.57%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Meksika	1990	2013	1.17%	2.05%	0.88%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Meksika	1990	2002	1.11%	1.79%	0.68%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Meksika	1994	2002	0.66%	1.43%	0.77%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Meksika	1994	2007	1.21%	2.33%	1.12%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Meksika	2002	2013	1.23%	2.33%	1.10%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Meksika	2007	2013	0.51%	1.13%	0.63%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Panama	1990	2013	4.10%	9.14%	5.04%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Panama	1990	2002	2.33%	9.49%	7.17%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Panama	1994	2002	1.37%	9.34%	7.97%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Panama	1994	2007	3.08%	9.63%	6.55%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Panama	2002	2013	6.06%	8.76%	2.70%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Panama	2007	2013	6.22%	7.65%	1.43%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Peru	1990	2002	1.98%	1.60%	-0.38%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Peru	1990	2013	3.44%	4.50%	1.06%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Peru	1994	2007	3.00%	0.91%	-2.09%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Peru	1994	2002	1.62%	-3.76%	-5.37%	g (p) < 0 ve g > 0 olduğundan yoksullaştırıcı büyüme (immiserising growth).
Peru	2002	2013	5.05%	7.76%	2.71%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Peru	2007	2013	4.89%	6.85%	1.96%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.

Romanya	1990	2013	2.04%	1.70%	-0.34%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Romanya	1990	2002	-0.01%	-1.33%	-1.32%	g (p) < 0 ve g > 0 olduğundan yoksullaştırıcı büyüme (immiserising growth).
Romanya	1994	2002	1.95%	0.95%	-1.00%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Romanya	1994	2007	4.07%	3.53%	-0.53%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Romanya	2002	2013	4.32%	5.10%	0.78%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Romanya	2007	2013	1.71%	2.90%	1.19%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Rusya	1990	2013	0.86%	3.16%	2.30%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Rusya	1990	2002	-2.31%	1.29%	3.60%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Rusya	1994	2002	1.94%	7.41%	5.47%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Rusya	1994	2007	4.23%	7.28%	3.05%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Rusya	2002	2013	4.44%	5.23%	0.80%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Rusya	2007	2013	1.56%	3.73%	2.17%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Şili	1990	2013	3.80%	5.37%	1.56%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Şili	1990	2002	4.21%	5.24%	1.04%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Şili	1994	2002	3.19%	4.35%	1.16%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Şili	1994	2007	3.47%	5.14%	1.67%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Şili	2002	2013	3.37%	5.51%	2.14%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Şili	2007	2013	2.90%	4.75%	1.85%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Tayland	1990	2013	3.46%	4.23%	0.76%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Tayland	1990	2002	3.30%	3.90%	0.61%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Tayland	1994	2002	1.22%	1.65%	0.43%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Tayland	1994	2007	2.62%	2.89%	0.27%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Tayland	2002	2013	3.64%	4.58%	0.94%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Tayland	2007	2013	2.60%	4.31%	1.71%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Tunus	1990	2013	2.98%	3.72%	0.75%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Tunus	1990	2002	2.87%	3.30%	0.43%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Tunus	1994	2002	3.19%	4.20%	1.01%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Tunus	1994	2007	3.65%	4.81%	1.15%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Tunus	2002	2013	3.10%	4.18%	1.09%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Tunus	2007	2013	2.02%	2.87%	0.85%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.

Türkiye	1990	2013	2.44%	2.66%	0.22%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Türkiye	1990	2002	1.44%	1.89%	0.45%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Türkiye	1994	2002	1.95%	1.86%	-0.09%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Türkiye	1994	2007	3.30%	3.24%	-0.05%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Türkiye	2002	2013	3.54%	3.50%	-0.03%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Türkiye	2007	2013	1.93%	1.88%	-0.06%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Ürdün	1990	2013	2.11%	4.01%	1.90%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Ürdün	1990	2002	1.22%	3.05%	1.83%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Ürdün	1994	2002	1.38%	1.85%	0.47%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Ürdün	1994	2007	2.74%	4.51%	1.77%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Ürdün	2002	2013	3.09%	5.08%	1.99%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Ürdün	2007	2013	1.57%	2.00%	0.42%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Venezuela	1990	2013	0.84%	0.49%	-0.34%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Venezuela	1990	2002	-0.85%	-5.21%	-4.36%	g (p) < 0 ve g > 0 olduğundan yoksullaştırıcı büyüme (immiserising growth).
Venezuela	1994	2007	1.04%	0.98%	-0.05%	0 < g (p) < g olduğundan "trickle-down" büyüme. Yoksulluk azalmakta, ancak eşitsizlik artmaktadır.
Venezuela	1994	2002	-1.75%	-5.24%	-3.49%	g (p) < 0 ve g > 0 olduğundan yoksullaştırıcı büyüme (immiserising growth).
Venezuela	2002	2013	2.71%	7.11%	4.40%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.
Venezuela	2007	2013	0.30%	3.34%	3.04%	g (p) > g olduğundan YOB gerçekleşmiştir.

KAYNAKÇA

- Acemoglu, D. ve Robinson, J. (2012), **"Why Nations Fail: Origins of Power, Poverty and Prosperity"**, Crown Publishers, New York, March 2012, sf:1-529.
- Açıkgöz, B., R. Kök ve S.İspir, (2008), **"Küreselleşme Kurgusuna Yönelik Hipotez Testleri: Yoksulluk Olgusu Üzerine Seçilmiş Ülkeler Deneyimi (1997-2003)"**, SDÜ İİBF Dergisi, C.13, S.1, 2008, sf:351-376
- Arestis, P. (2004), **"Financial Liberalization and Poverty: Channels of Influence"**, The Levy Economics Institute, Working Paper No. 411.
- Authers, J. (2013), **"The Long View: How adventurous are emerging markets?"**, Financial Times, October 20, 2006, Erişim: 15 Nisan 2013: FT.com / Columnists / John Authers - The Long View: How adventurous are emerging markets?
- Barışık, S. ve A.Kasap (2012), **"Türkiye'de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadelede Kamu Harcamalarının Rolü"**, ZFWT VOL. 4, NO. 3 2012, sf:27-52
- Besley, T. ve L. Cord (2007), **"Delivering on the Promise of Pro-Poor Growth: Insights and Lessons from Country Experiences"**, A copublication of Palgrave Macmillan and the World Bank, sf:1-243
- Bibi, S., J.Y. Duclos ve A. Verdier-Chouchane (2012), **"Assessing Absolute and Relative Pro-poor Growth, with an Application to Selected African Countries"**, Economics: The Open-Access, Open-Assessment E-Journal, Vol. 6, 2012-7. <http://dx.doi.org/10.5018/economics-ejournal.ja.2012-7>, sf:1-22
- Bigsten, A. ve J. Levin (2004), **"Growth, Income Distribution, and Poverty: A Review, in Growth, Inequality and Poverty"**, Eds. Shorrocks, A. and van der Hoeven, R., Oxford University Press, New York 2004, sf:251-276
- Bourguignon, F. (2004), **"The Poverty-Growth-Inequality Triangle"**, Indian Council Research On International Economic Relations, Working Paper No:125, March 2004, sf:1-23
- Cingano, F. (2014), **"Trends in Income Inequality and its Impact on Economic Growth"**, OECD Social, Employment and Migration Working Papers No. 163, OECD Publishing, France, 2014, sf:1-29
- Cornia, A.G. (2006), **"Pro-Poor Macroeconomics, Potential and Limitations"**, Published by Palgrave Macmillan and United Nations Research Institute For Social Development (UNRISD), New York 2006, sf:1-61
- Dağdeviren, H., R. Van Der Hoeven ve J. Weeks (2004), **"Redistribution does Matter: Growth and Redistribution for Poverty Reduction, in Growth, Inequality and Poverty"**, Eds. Shorrocks, A. and van der Hoeven, R., Oxford University Press, New York 2004, sf:125-153
- Dollar, D. ve A. Kraay (2004), **"Growth is Good for the Poor, in Growth, Inequality and Poverty"**, Eds. Shorrocks, A. and van der Hoeven, R., Oxford University Press, New York 2004, sf:29-61
- Dollar, D., T. Kleineberg ve A. Kraay, (2013), **"Growth Still Is Good for the Poor"**, Policy Research Working Paper WPS6568, The World Bank Development Research Group Macroeconomics and Growth Team August 2013, sf:1-33
- Essama-Nssah, B. (2004), **"A Unified Framework for Pro-Poor Growth Analysis"**, Poverty Reduction Group The World Bank Washington, D.C., World Bank Policy Research Working Paper 3397, September 2004, sf:1-31
- Fikir, H. (2010), **"Türkiye'de Kamu Harcamaları ve İktisadi Büyüme Üzerine Etkisi"**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı Mali İktisat Bilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul, 2010, sf:1-97
- Filho, S.A., (2010), **"From Washington Consensus to Inclusive Growth: The Continuing Relevance of Pro-Poor Policy Alternatives"**, Department of Development Studies SOAS, University of London, Background paper World Economic and Social Survey 2010, 4 JAN 2010, sf:1-58
- Fuentes, R., (2005), **"Poverty, Pro-Poor Growth and Simulated Inequality"**, Human Development Report Office United Nations Development Programme, Background paper for the Human Development Report 2005, August 31st 2005, sf:1-30

- Gedikli, A. (2009), "**Finansal Kriz Riskini Azaltabilecek Küresel Mali Araçlara Yönelik Ortak Karar Alma Problemleri ve Olası Çözümler**", Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- Grosse, M., K.Harttgen ve S. Klasen (2008), "**Measuring Pro-Poor Progress Towards the Non-Income Millennium Development Goals, in Achieving the Millennium Development Goals**", Eds. Mark McGillivray, Hampshire, England, sf:123-144
- Gündoğan, N. (2008), "**Türkiye'de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele**", Ankara Sanayi Odası, Ocak/Şubat 2008, sf:42-56
- Haughton, J. ve S.R.Khandker (2009), "**Handbook on Poverty and Inequality**" © 2009 The International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank, sf:1-335
- Heltberg, R. (2004), "**The Growth Elasticity of Poverty, in Growth, Inequality and Poverty**", Eds. Shorrocks, A. and van der Hoeven, R., Oxford University Press, New York 2004, sf: 81-91
- Jahan, S. (2005), "**Evolution of Human Development Index**", edi. Fukuda-Parr, Sakiko; Kumar, A.K. Shiva, Readings in Human Development, s. 152-163, Oxford University Press.
- Kabaş, T. (2009), "**Gelişmekte Olan Ülkelerde Yoksulluğun Nedenleri ve Yoksullukla Mücadele Yolları**", Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi.
- Kakwani, N. ve E. M. Pernia, (2000), "**What is Pro-Poor Growth?**", Asian Development Review, Vol. 18, No. 1, 2000, sf:1-16
- Kaya, Z. (2011), "**Türkiye'de Yoksulluk Analizi: Bir Probit Model Uygulaması**", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi Erzurum 2011, sf:62-74
- Klasen, S. (2003), "**In Search of the Holy Grail: How to Achieve Pro-Poor Growth?**", Ibero-America Institute for Economic Research, Discussion Papers, October 2003, sf:1-36
- (2005), "**Economic Growth and Poverty Reduction: Measurement and Policy Issues**", OECD Development Centre Working Paper No. 246, Research programme on: Social Institutions and Dialogue, September 2005, sf:1-47
- Kunduracı, N.F. (2009), "**Yoksullukla Mücadele - Beşeri Sermaye İlişkisi**", T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, Ankara Mayıs 2009.
- Kuznets, S. (1955), "**Economic Growth and Income Inequality**", American Economic Review, March 1955, sf:1-28.
- Lopez, J. H. ve L. Servén (2006), "**A Normal Relationship? Poverty, Growth, and Inequality**", World Bank Policy Research Working Paper 3814, January 2006
- Menezes, N. ve L. Vasconcellos (2004), "**Operationalising Pro-Poor Growth A Country Case Study on Brazil**", A joint initiative of AFD, BMZ (GTZ, KfW Development Bank), DFID, and the World Bank, October 2004.
- (2007), "**Human Capital, Inequality, and Pro-Poor Growth in Brazil in Delivering on the Promise of Pro-Poor Growth: Insights and Lessons from Country Experiences**", Eds. Besley, T. ve Cord, L. A copublication of Palgrave Macmillan and the World Bank, sf:219-245
- Metin, B. (2011), "**Türkiye'de 2000 Sonrası Dönemde Uygulanan Ekonomik ve Sosyal Politikalar Temelinde Yoksulluk Sorunu: Ankara'da Uygulamalı Bir Araştırma**", Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı (yayınlanmış doktora tezi, Ankara 2011, sf:
- Nashcold, F. (2004), "**Growth, Distribution and Poverty Reduction: LDCs are Falling Further Behind, in Growth, Inequality and Poverty**", Eds. Shorrocks, A. and van der Hoeven, R., Oxford University Press, New York, 2004, sf:107-124
- Negre, M. (2010), "**Concepts and Operationalization of Pro-Poor Growth**", The World Institute for Development Economics Research (WIDER), Working Paper No. 2010/47, May 2010, sf:1-21

- Olinto, P., G.L. Ibarra ve J.S Chanduvi (2014), "**Accelerating Poverty Reduction in a Less Poor World: The Roles of Growth and Inequality**", The World Bank Poverty Reduction and Equity Unit, Poverty Reduction and Economic Management Network, Policy Research Working Paper WPS6855, May 2014, sf:1-28
- Ravallion, M. (2004/a), "**Pro-Poor Growth: A Primer**", World Bank Development Research Group, 2004, sf:1-22
- (2004/b), "**Growth, Inequality and Poverty, Looking beyond Averages, in Growth, Inequality and Poverty**", Eds. Shorrocks, A. and van der Hoeven, R., Oxford University Press, New York 2004, sf:62-80
- Ravallion, M. ve S. Chen (2003), "**Measuring Pro-Poor Growth**", Economics Letters, 78(1): sf: 93-99.
- Sachs, J. (2005), "**The End of Poverty: How we can make it happen in our lifetime**", New York and London, Penguin, 2005, sf:1-368
- Stiglitz, J. E. (2004), "Küreselleşme Büyük Hayal Kırıklığı", Türkçe çevirisi: Plan B Yayıncılık, Üçüncü Basım, İstanbul, Kasım 2004.
- (2014), "Eşitsizliğin Bedeli: Bugünün Bölünmüş Toplumunu Geleceğimizi Nasıl Tehlikeye Atıyor?" **İletişim** Yayıncılık / Politika Dizisi, İstanbul, 2014, sf:1-375.
- Şenses, F. (2003), "Küreselleşmenin Öteki Yüzü: Yoksulluk"**, İletişim yayınları, İstanbul, 6.Baskı 2013, sf:63-99
- Woodward, D. ve Simms, A., (2006), "**Growth is Failing the Poor: The Unbalanced Distribution of the Benefits and Costs of Global Economic Growth**", UN Department of Economic and Social Affairs, DESA Working Paper No. 20, March 2006, sf:1-18
- World Bank, (2005), "**Turkey Joint Poverty Assessment Report (Report No: 29619-TU)**", Human Development Sector Unit Europe and Central Asia Region, Document of the World Bank and the State Institute of Statistics Turkey, August 8, 2005.
- (2014), "**World Development Indicators Online**", <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>, [Erişim:13.08.2014].
- World Bank ve Other Institutions, (2005), "**Pro-Poor Growth in the 1990s, Lessons and Insights from 14 Countries**", Operationalizing Pro-Poor Growth Research Program, Washington D.C., 2005